

GRAFIKAI SZEMLE

SZAKFOLYÓIRAT A GRAFIKAI IPARÁGAK SZÁMÁRA

A KÖNYVNYOMDÁSOK SZAKKÖRÉNEK HIYATALOS KÖZLÖNYE

Szerkesztőség:
Budapest, V., Hold-utca 7.

Megjelen minden hó 15-én.

Kiadóhivatal:
Budapest, V., Hold-utca 7.

Könyvnyomdák és betűöntődek a magyar korona országainak területén.

(Az időközben előforduló változások szives bejelentését kérjük.)

BUDAPESTEN.

<p>KÖNYVNYOMDAK: I. KERÜLET (VÁR.)</p>	<p>Hunyadi Mátyás, irod. és könyvnyomda-intézet. Zöldfa-utca 43.</p>	<p>Kanitz C. és Fiai, Vadász-utca 26.</p>	<p>Bielitz B., Király-utca 6.</p>	<p>Zeisler M., István-tér 17.</p>
<p>Magyar kir. Államnyomda, Nándor-tér 1. Egyetemi nyomda, Iskola-tér 1.</p>	<p>Neuwald Illés, Gránátos-utca 8. Országgyűlési Értesítő Nyomdája, Gránátos-utca 1.</p>	<p>Kaufmann József, Dorottya-u. (Wurm udv.), Kertész József, Mária Valéria-utca 11. Kollmann Fülöp, Arany János-utca 34.</p>	<p>Bróza Ottó, Váci-körút 17. Fritz Armin, Révay-utca 2. Galitzenstein J., Vörösmarty-utca 32. Gutenberg-Nyomda, Gyár-utca 31.</p>	<p>VIII. KER. (JÓZSEFVÁROS). Bartalits Imre, Eszterházy-utca 12. Fried S., Stáció-utca 4. Rózsa Kálmán és neje, Szentkirályi-utca 30.</p>
<p>II. KERÜLET (VIZIVÁROS). Bagó M. és Fia, Ponty-utca 4. Hoisler József, Várkert-rakpart 1. Müller K. (Münster K.), Fő utca 20. Wacker F., Lánchíd-utca 17</p>	<p>Pallas, irodalmi és nyomdai részvénytársaság, Kecske-méti-utca 6. Pardavy József, Gránátos-utca 10. Poldini Ede és Társa, Ferencz József-rakpart 17. Rudnyánszky Antónia, Papnövelde-utca 8. Schlesinger Ignác, Rostély-utca 2.</p>	<p>»Kosmos« műintézet, kő- és könyvnyomda r.-t. Nádor-utca. Légrády Testvérek, Nádor-utca 7. Löw Ede, Béla-utca 1. Márkus Samu, Dorottya-utca 5.</p>	<p>Kunossy Vilmos és Fia, Gyár-utca 34. Löbl Dávid, Andrássy-út 19. Mahrer Testvérek, Szerecsen-utca (állam. nyugdíjint. palotája). Markovits és Garai, Lázár-utca 17.</p>	<p>IX. KER. (FERENCZVÁROS). Engelmann M., Lónyay-utca 7. Wodianer Soma, Űllői-út 23.</p>
<p>III. KERÜLET (Ó-BUDA). Wimmer Márton, Serfőző-utca 10.</p>	<p>Schmidl Sándor, Magyar-utca 6. Várnai Fülöp, Sarkantyús-utca 5.</p>	<p>Pesti Könyvnyomda-Részvény-Társaság, Hold-utca 7. A Pesti Lloyd-Társulat Könyvnyomdája, Dorottya-utca 14.</p>	<p>Mezei Antal, Mozsár-utca. Nagel István, Nagymező-utca.</p>	<p>X. KER. (KŐBÁNYA). Első kőbányai könyvny. (Kertész J.)</p>
<p>IV. KERÜLET (BELVÁROS). Anglo-Nyomda (Kohn F.), Gránátos-utca 20. Athenaeum, irod. és nyomdai részv.-társaság, Ferencz-terek 3.</p>	<p>Weissenberg Ármán, Muzeum-körút 21. Wodianer F. és Fiai, Sarkantyús-utca 3.</p>	<p>Pollák M. Miksa, Nagy korona-utca 20. Preszburger Frigyes, Arany János-utca 21. Quittner József, Váci-körút 18.</p>	<p>Neumayer Ede, Szerecsen-utca 33. Posner K. Lajos és Fia, Csengery-utca 31. Rigler J. E., Rózsa-utca 55.</p>	<p>BETŰÖNTŐDEK: Államnyomda, I. vár, Nándor-tér 1. Athenaeum, IV., Ferencz-terek 3. Első Magyar Betűöntőde Részvénytársaság, VI., Dessoefly-utca 32.</p>
<p>Buschmann Ferencz, Koronaherczeg-utca 8. Franklin-Társulat, magy. irod. int. és könyvny., Egyetem-utca 4. Fanda József, Aranykéz-utca 5. Gansel Zsigmond, Sütő-utca 6. Goszler Gyula, Aranykéz-utca 1. Hedvig S., Károly-körút 22.</p>	<p>V. KER. (LIPÓTVÁROS). Bendiner A., Arany János-utca 18. Birkholz és Vayda, Nádor-utca 19. Burián M., Váci-körút 10. Czettel és Deutsch, Bálvány-utca 12. Hornyánszky Viktor, Arany János-utca 1. Hungaria Könyvnyomda és kiadó-üzlet, Váci-körút 34. Kálmán M. és Társa, Nagyköröna-utca 5.</p>	<p>Schlenker és Kovács, Akadémia-utca 7. Schlesinger és Kleinberger Nagyköröna-utca 15. Weizsmann (sz. Laszka) E., Nádor-utca 18. VI. KER. (TERÉZVÁROS). Beck F., Révai-utca 8. Budapesti kiadó-iskönyvnyomda-szövetkezet, Kemnitzer-utca 1.</p>	<p>Schwartz Jakab, Ó-utca 3. Ullmann József, Teréz-körút 3. VII. KER. (ERZSÉBETVÁROS). Deutsch J., Károly-körút 7. Garai Mór, Dohány-utca 1. Hunnia-Könyvnyomda. (Tulajdonos: Münz M.) Rombach-utca 1. Toldy-Könyvnyomda, (Tóth Gyula) Dohány-utca 14.</p>	<p>Államnyomda, I. vár, Nándor-tér 1. Athenaeum, IV., Ferencz-terek 3. Első Magyar Betűöntőde Részvénytársaság, VI., Dessoefly-utca 32. Egyetemi nyomda, I. vár, Iskola-tér 1. Fischer és Mika, VII., Király-utca 83. Franklin-Társulat, könyvnyomda r.-t., IV., Egyetem-utca 4. Pallas, IV., Kecske-méti-utca 6. Pesti Könyvnyomda-Részvénytársaság, V., Hold-utca 7.</p>

KÖNYVNYOMDÁK A VIDÉKEN.

Ada. Berger Adolf.	Csongrád. Schwartz Sándor. Silber Jánosné.	»Pannonia« könyvnyomda (Tulajd. Hager és Hár). Polgár Bertalan.	Kolozsvár. Ferdinánd, Gombos és Sztupjár. »Ellenzéke« nyomdája. Gámán János örökösöl. »Közművelődés« nyomda. Lehmann és Baldi. »Magyar Polgár« nyomda. Poltz Albert. Stratzinger G.	Munkács. Blayer Pinkász. Farkas Kálmán. »Kárpát« könyvnyomda.
Aisó-Kubin. Schneider Dezső.	Csorna. Neumann Samu.	Győr-Sziget. Gross G. és társa.	Muraszombat. Grünbaum S	Nagy-Atád. Grünberger A.
Aisó-Lendva. Bozsay P.	Czegled. Piros J. és Társa. Sebők J.	Gyula. Dobay János. Kohn Adolf.	Nagy-Bánya. Molnar Mihály.	Nagy-Beeskerek. Gresics I. Jokly J. Pleitiz Fer. Pál utóda (dr. Brajjer L. és Mayer R.) Scheinberger Ignác.
Apatin. Szavadil József.	Debreczen. »Debreczeni Ellenőr« ny. Kutassi Imre. »Debreczen« nyomda- részvény-társaság. Pongrácz Viktor. Városi nyomda. Ifj. Gyurky Sándor.	Gyulafehérvár. Püspöki nyomda. Voltz H.	Komárom. Ziegler Károly. Özv. Krausz Ignáczné. Spitzer Sándor.	Nagy-Bittse. Spiegel Samu.
Arad. Aradi nyomda-társaság. Bloch Henrik. Gyulai István, Keppich Zsigmond. Lengyel Lipót. Muskát Béla. Román gör. kel. egyház- megye nyomdája. Réthy Lipót és Fia. I. aradi amerikai gyors- sajtónyomda. Weissberger Soma.	Deés. Demeler és Kiss. Rosenstein Mayer.	Hajdu-Szoboszló. Plón Gyula.	Körmend. Részvény-nyomda.	Nagy-Rőcze. Künstler Soma.
Abrudbánya. P. litzer Lázár.	Detta. Heldenwanger J.	Hajdu-Büszörmény. Maróczy M. József.	Körmöczbánya. Jörges A. özv.	Nagy-Szent-Miklós. Wiener Nánán.
Aranyos Maróth. Részvénynyomda. (Felszá- molás alatt.)	Déva. Hirsch Adolf. Kroll és Társa.	Halas. Prager Ferencz.	Köszeg. Feigl Frigyes. Feigl Gyula.	O-Széplak. Nyitrávölgyi Gazd. Egyle nyomdája.
Baja. Kollár Anta és Fia. Nánay Lajos. Steinitz Gyula.	Deveszer. Rosenberg Zsigmond.	Hátszeg. Stern M.	Küla. Berkovics Márkus.	Nagy-Enyed. Wokál János.
Balassa-Gyarmat. Halyák István. Kék László.	Ditró. Ditró és Szárhegy közsé- gek nyomdája.	Hódmező-Vásárhely. »Hungaria«-nyomda. Kanitzer G. Lévai Fülöp.	Kún-Szt-Márton. Sima F. fiókja.	Nagy-Kanizsa. Fischel Fülöp. Singer Lipót. Wajdics és Danielisz. Weiss L. és F.
Balázsfalva. Gör. k. püspöki nyomda.	Dombóvár. Első dombóvári könyv- nyomda és papírszergyar.	Holics. Hotascha J.	Kún-Szt-Miklós. Bors K.	Nagy-Károly. ifj. Róth Károly. Sarkady Nagy Zsigmond és társa. Turóczy Zsigmond.
Bártfa. Bleier M.	Dunaföldvár. Schwarz Manó.	Huszt. Neufeld S.	Kis-Ujszállás. Jámbor Tivadar.	Nagy-Kikinda. Kiadói nyomda. Radák János. Milenkovits Istvan.
Battonya. Gaál Vilmos.	Eger. Érseki Lyc. Nyomda. Kohn Dávid.	Igló. Schmidt József.	Léva. Nyitral és Társa.	Nagy-Körös. Ottinger Ede.
Békés. Povázsay Testvérek.	Eperjes. Kosch Árpád.	Ipólyság. Neumann József.	Léva. Nyitral és Társa.	Nagy-Mihály. Landesmann B.
Békés-Csaba. »Corvina«-ny. (Szihelszky József.) Lepage Lajos. Povázsay Testvérek.	Érsekújvár. Winter Zs.	Jászberény. Brünauer Adolf. Hay Géza.	Lippa. Gercsek József. Zách József.	Nagy-Szalonta. Reich Jakob. Adler Jakob.
Besztercze. Botschar T. Orendi Károly.	Erzsébetváros. Kotzauer D.	Kabold. Deutsch Mózes.	Liptó-Szt.-Miklós. Steier Izidor.	Nagy-Szeben. Kraft Vilmos. Drotleff József. Institut tipografic. Reissenberger Adolf. Román püspöki könyvny.
Beregszász. Farkas K. »Haladás« könyvnyomda, tulajd.: Juhász Piroska.	Esztergom. Buzárovits Gusztáv. Laiszky János. Tábor Adolf.	Kalocsa. Holmayer Ferencz. Malatin Antal.	Lőcse. Reisz M. József. Werthmüller J. és Fia.	Nagy-Szt.-Miklós. König Salamon.
Besztercebánya. Machold F. Singer Jakob.	Fehértemplom. Wunder J.	Kaposvár. Hagelmann K. Jancovics Gyula. Kéthelyi Miksa. Magyar J.	Losoncz. Kármán részvény-társaság Roth Simon.	Nagy-Szóllós. Rosenberg és Schwarz.
Bicske. Lederer Sándor.	Felső-Eőr. Schodisch Lajos.	Kapuvár. Buxbaum József.	Lugos. Traunfellner Károly. Wenczely J. és Fia.	Nagy-Szombat. Goldmann M. Horovitz Adolf. Winter Zsig. özvegye.
Bonyhád. Özv. Fein Teréz.	Fertő-Nezsider. Horváth B.	Karánsebes. Obrehója Antal. Püspöki nyomda.	Magyar-Óvár. Czéh S.	Nagy-Tapolcsány. Piatzko Gy.
Brassó. Gütt János és Fia. Muresianu Aurél. Alexl Th. »Közművelődés«-nyomda.	Fiume. Battara P. Chucculin & Co. Jerouscheg G. Karletzky Ferencz. Stabilimento Tipo-litogra- fico Fiumano. Ivan Kušar.	Karczag. Szódi S.	Makó. Gaál és Gömörý. Neumann József.	Nagy-Várad. Pauker D. Berger Samu. Guttman V. Lang József. Freund L. Laszki Ármin. Naschitz Gyula. Rosenbaum Vilmos. Sonnenfeld Adolf. »Szigligeti« nyomda.
Brezsnóbánya. Kreisler J.	Fogaras. Thierfeld Lipót.	Kassa. Özv. Lipóczy Józsefné. Bernovics G. Ries Lajos. Werfer Károly.	Málca. Wiesner testv.	Német-Palánka. Kristofek.
Buziás. Ullmann F.	Galánta. Német Gyula.	Kecskemét. Szilády László. Tóth László. »Pannonia«-nyomda.	Mármaros-Sziget. Részvény-nyomda. Vider Mendel. Balásy L.	
Csáktova. Chudy Testvérek.	Galgóc. Steiner Adolf.	Késmárk. Sauter Pál.	Maros-Vásárhely. Ev. ref. Collegium nyomda. Róm. kath. leányiskola könyvnyomdája. Grün Vilmos.	
Csáktornya. Fischl Fülöp.	Gyergyó-Szt.-Miklós. Szabó L.	Keszthely. Nobel J. Farkas J.	Mátészalka. Weisz Zsigmond.	
Cservenka. Spannagel J.	Gyoma. Knerr Izidor.	Király-Helmeccz. Klein József.	Medgyes. Reissenberger G.	
Csiksomlyó. Ferenczrendi nyomda.	Gyöngyös. Braun Bert. Herzog A. E. Kohn L. Kohn Mór.	Kis-Czell. Menyhért Julia.	Mezőtúr. Gyikó Károly.	
Csikszereda. Györgyjakab Márton.	Győr. Fischer István és F. utóda Nitsmann József. Surányi János.	Kézdi-Vásárhely. Szabó A.	Mindszent. Goldstein Mór.	
		Kiskún-Félegyháza. Renezay József.	Miskolcz. Forster Rezső. Wesselényi G.-né. Stamberger Bernát.	
		Kis-Marton. Dyk Ede.	Módos. Staits György. Zeiser J.	
		Kisvárdá. Berger Ignác.	Mohács. Bland János.	
			Moór. Engländer Jakob.	

GRAFIKAI SZEMLE

SZAKFOLYÓIRAT A GRAFIKAI IPARÁGAK SZÁMÁRA

A KÖNYVNYOMDÁSZOK SZAKKÖRÉNEK HIVATALOS KÖZLÖNYE

MEGJELEN MINDEN HÓ 15-ÉN

II. ÉVFOLYAM

BUDAPEST 1892 MÁJUS

5. SZÁM

Legközelebbi céljaink.

A Szakkör tízéves fennállásának előestéjén idején valónak tartjuk fölvetni a kérdést: mily teendők várnak reánk a jövőben? A mi eddig történt, meglehetősen ismeretes és meg kell vallanunk, hogy nincs okunk elégedetlenkedni, ha a kör működésére visszatekintünk.

Nem akarjuk ugyan elvitatni, hogy több tetterővel, erélyesebb működéssel jelentékenyebb sikereket is mutathattunk volna fel, ha azonban azt tekintjük, hogy a kör tisztviselő-állásai mind tiszteletbeliek és hogy ez állásokat csupa olyan egyének töltik be, kik reggeltől estig a napi megélhetés gondjaival kell hogy foglalkozzanak: az eddigi szerény sikerek után nem szabad kétségbe esnünk a kör szép jövője fölött. Elégedjünk meg tehát azzal, a mit eddig tehetünk és vessünk egy pillantást a jövőbe.

A Grafikai Szemle megteremtése által a Szakkör tagjai egy alkalmas és hasznossá válható művelődési eszközt birnak jelenleg; ezt kellene tehát kellőleg értékesítenünk az által, hogy hasábjain úgy tagjaink, mint a Szakkör barátai, minél gyakrabban adnának kifejezést jobb eszméiknek.

Kövessük csak például a külföldi szaktársak haladását.

Ma már nemcsak a német, angol vagy francia szaktársak működnek abban az irányban, hogy egyedül őket lehetne mondani iparágunk fejlesztése és az izlés finomítása terén hang- és mérvadóknak; megtaláljuk most már a kisebb államokban is azt az ideális érzéket, mely a folytonos tökéletesbülésre törekszik s ennek legjobb bizonyítéka az a sok mindenféle nyelven megjelenő szaklap.

Természetes dolog, hogy a mesterségünk iránt való érdeklődés emelkedik ez által; sőt nem mondunk sokat, ha azt állítjuk, hogy épen az ez irányban való működés eddig is már bizonyos tekintélyt biztosított iparágunknak minden irányban.

Csak néhány évtizede még, hogy a nyomdai ipar úgy a technikát, mint a tisztult izlést tekintve, hatalmas haladást tüntet fel még a szintén előre törekvő más iparágakkal szemben is, de azért teljes tisztelettel kell viseltetnünk a régi emberek iránt, mert száz és száz bizonyíték van rá, hogy elődeink csaknem több iparkodással voltak eltelve a »fekete művészet« emelése érdekében, mint akár a jelen nemzedék.

A teremtési ösztön, melynek minden ép emberben többé-kevésbé meg kell nyilvánulnia, sohasem nyugszik, tehát csak értékesíteni kell tudni; a leghelyesebb eszköz pedig erre a fölmerülő nézetek közlése s ez által az egyéni nézetek kicserélése, mint a mely legalkalmasabb a technikai, illetve gyakorlati tökéletesbülés fokozására. Nem szabad megijednünk semmiféle újjitástól, még akkor sem, ha első pillanatra aggályt keltő is lenne; sőt ellenkezőleg mérlegelnünk kell, miként fordíthatnánk azt legjobban hasznunkra s ezt ismét csak az eszmék, a jó gondolatok társítása által érhetjük el. Így sokszor áldás lesz reánk az olyan találmány, mely más-különbben a vele szemben tanúsított kicsinylés, vagy közönyösség következtében később meg-boszulná magát.

Nézzük csak például a tömöntést, mely még harmincz évvel ezelőtt bizonyos aggályokkal töltötte el az akkori Gutenberg-nemzedéket, azt hívén, hogy elterjedése visszaható erővel fog lenni a munkás-kezek értékesítésére; és mit látunk? azt, hogy a stereotypia is jelentékeny, csakis előmozdító hatással bíró ága lett iparunknak és mint ilyen tesz a nyomdászatnak hasznos szolgálatokat. Munkanélküliek voltak azelőtt is, mint a hogy, sajnos, vannak most is, a stereotypia gyakorlati alkalmazása után; de annyi bizonyos, hogy az ily találmányok, úgy szakmánkra, mint a nagy közönségre is csak jó hatással lehetnek.

A stereotypia mellett azonban az utolsó évtizedekben a betüöntő-iparág mutathat fel különösen hatalmas lendületet. Napról-napra alkalmunk

van tapasztalni azon bámulatos termékenységet, melylyel szebbnél-szebb, izlésteljes dolgokat bocsát piacra, annyira, hogy a szedőnek gyakran nehezebb esik az egyes daraboknak becsük és értékük szerint való felhasználása és így a látszólag könnyű munka olykor komoly gondot ad a lelkiismeretes szedőnek. A régi időkben természetesen aránytalanul nehezebb volt valami szépet, kiválóat teremteni, mikor még hiányzott csaknem minden szisztematikus, aztán hajlítható s egyéb most alkalmazásban lévő anyag és eszköz; akkor talán még nagyobb iparkodással, türelemmel igyekeztek jó és szép munkát csinálni, mint most és ha még sem érték el a célt, annak a míg egyrészt az ép most mondtakban megvan a magyarázata, addig nem is volt olyan nagy baj, mert a közönség ízlése akkorában korántsem volt úgy elkényeztetve, mint jelenleg.

Vegyük aztán azon egyéb iparágakat, melyek a könyvnyomdászat szolgálatában állanak; a fotocinkografiát például igen kevesen fogadták kedvezően; a legnagyobb rész azt hitte, hogy általa a fametsző-művészet fog teljesen megsemmisülni. És mégis ez irányban is, daczára a nagy konkurencziának, csak emelkedést látunk, sokszor olyat, mely a fotocinkografia feltalálása nélkül talán el sem éretett volna.

Különben, a nélkül, hogy rá kellene mutatnunk bármely, a nyomdászattal összefüggésben álló újabb dolgokra, elegendő azon szomorú tényről említenünk, hogy midőn az amerikai gyorsajtkák első ízben feltűntek, a nyomdatulajdonosok nemcsak hogy bizalmasan nem, de lenézőleg fogadták; és daczára ennek, e sajtók, a nyomdatulajdonosok kárára, laikusok által törtek maguknak utat és kényszerítették rá a nyomdászt, hogy hasznavehetőségüket elismerje; s most már nincs is talán nyomda, mely »amerikaival« ne bírna.

Mínt hogy nagyon messze vezetne, ha ezúttal mélyebbre hatólag foglalkoznánk azon különböző haladásokkal és a kifejtett hátrányokkal, melyek a sokszorozó művészet keretébe vágnak, indítva érezzük magunkat, hogy most már röviden végezzünk tulajdonképeni témánkkal.

A Szakkört oly célból alapították meg előre törekvő szaktársaink, hogy a lehetőség szerint minél több olyan dolgot kezdeményezzenek általa, melyek szakmánk emelésére szolgálhatnak. Tökéletesen igaz és nem szabad, nem lehet eltagadnunk, hogy mi magyarok sokat köszönhetünk előrehaladásunk utjában német, angol és egyéb idegen szaktársainknak; nem szabad azonban azt sem elfelejtenünk, hogy

ezen szaktársaknak sokkal több alkalmuk is volt már régebben a különféle művészetek fejlődésével lépést tartani és ez által saját mesteriségük emelkedésén is munkálkodni, mint nekünk még az alig két évtized előtti időig is.

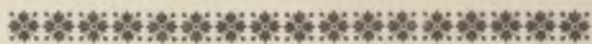
Nálunk tehát még mindig hiányzik a kellő mozgékonyosság, a mely pedig okvetlenül megkivántatik azon nagy célok eléréséhez, melyet a Szakkör alapítói maguk elé ezelőtt tíz évvel kitűztek. A főbb eszközök közé tartozik első sorban e tekintetben a szakirodalom ápolása és a rokon iparágak erőinek minél intenzívebb kihasználása.

Az együttes működés mindnyájunknak csak előnyére válhatik és ilyen módon a kör nemcsak feladatát fogja kellőleg betölteni, hanem idővel bizonyos büszkeséggel is tekinthet vissza működésére.

Semmi esetre se mulasztja el a kör első sorban most már egy kézikönyvnek, mely minden grafikai ágat magába öleljen, kiadását kezdeményezni, mert minden bizonynyal erősen érezzük kell immár egy ilyennek hiányát s kötelességünk azt, a mi német, francia, angol nyelven már régen létezik, végre magyarul is megteremteni. A költség nagysága, mely végre is visszatérül, nem szabad, hogy habozóvá tegyen bennünket; ha a könyv céljának meg fog felelni, körünk ez egyetlen műve által meg fogja nevét örökíteni a magyar nyomdászat történetében.

A legutóbb megjelent Faulmann-féle kézikönyv is eléggé mutatja, hogy mennyi pótolni való van még e téren és ha valamit tenni akarunk a magyar nyomdász-iparért, Magyarország nyomdászaiért, nem szabad kishitűeknek lennünk, hanem bátran és erélylyel fogjunk a munkához.

G.

Nemzetközi nyomtatvány-csere.

III.

Magától értetődő dolog, hogy a grafikai művészetek német képviselői, nagy számuknál fogva az első helyet foglalják el a minta-cserében; valamennyi vidékéről a nagy Németországnak találunk a gyűjteményben mintaszerű és sokszor csodálni való dolgokat, úgy, hogy valóban félünk kimondani, kit illet a sok közül az elsőség.

A Brockhaus-czég Lipsceből pl. valóban pompás színnyomatú képeket mutat be, míg Klinckhardt ugyancsak lipcsei betüöntödéje igazi mintául szolgáló próba-czímlappal vesz részt, mind-

azáltal a többi nyomtatványok sem igen maradnak érték dolgában ezek mögött. Aránylag kevés kivétellel mindannyi feltétlen elismerést érdemel, de azt az egyet el nem lehet vitatni, hogy, a mint ezt már előbb is megjegyeztük, a szövegrész gyakran ellentétbe jön az azt körülfogó díszítmények képével, illetve alakjával szemben; hát ez természetesen a szedő felfogásától függ és az ilyen munkáknál látni leginkább, mily eszmék után indul az illető szedő munkája végzésénél; ezuttalcsak — minden egyéb megjegyzés nélkül — rá akarunk mutatni ama diplomára, melyet a művészi érzékkel bíró Büxenstein N. berlini nyomdatulajdonosnak nyújtott át személyzete, előbbinek huszonöt éves jubileuma alkalmából, néhány évvel ezelőtt. — Ezen diplomán az ünnepi költeményt körülfogó rész talán még ma is utólérhetetlen tökélyűművészettel van kivive, a szöveg szedése maga azonban oly zavarólag és kellemetlenül hat, hogy az előbbinek szépségét és művészi hatását is tetemesen elrontja.

A 108. sz. lap technikai tekintetből egészben véve visszatetsző képet nyújt; egy egész közönséges reklám-eszköz, teljes hiányával a

a helyes szépérzéknek; e munka a braunschweigi Limbach-czégtől került ki. Mindjárt első pillanatra szemünkbe ötlenek a cézeget tartó rész fölött elhelyezett angyalkák, a mint az alájuk helyezett állványokkal együtt látszanak röpdülni; ez maga olyan hiba, mely arra mutat, hogy a szedő munkája végzésénél nem gondolkozott; ugyan ki látott már angyalokat az alájuk helyezett állványokkal együtt elrepülni? hát bizony ez bizonyossága annak, hogy némely, sokszor előkelőbb üzletekben is, mennyire szükség van az ízlésnek minden iránybani tisztulására.

Mily ellenkezőleg hat a most említett munkával szemben a 259. b. alatti nyomtatvány, mely Domels örökösaitől, Waldenburgból (Szilézia) való. Jól szedve, harmonikusan, jól nyomva, az

alkalmazott fametszvények mesterileg alkalmazva, a nélkül, hogy a szedésben valami különös nehézséget okoznának, valóban kellemes képet tár elénk e szerencsét kívánó lapocskára.

És így van még számos munka a gyűjteményben egész Németországból, valamint egyéb államokból és országokból is, melyek mind egyenkint is érdemesek volnának a behatóbb méltatásra, azonban erre míg egyrészt nincs

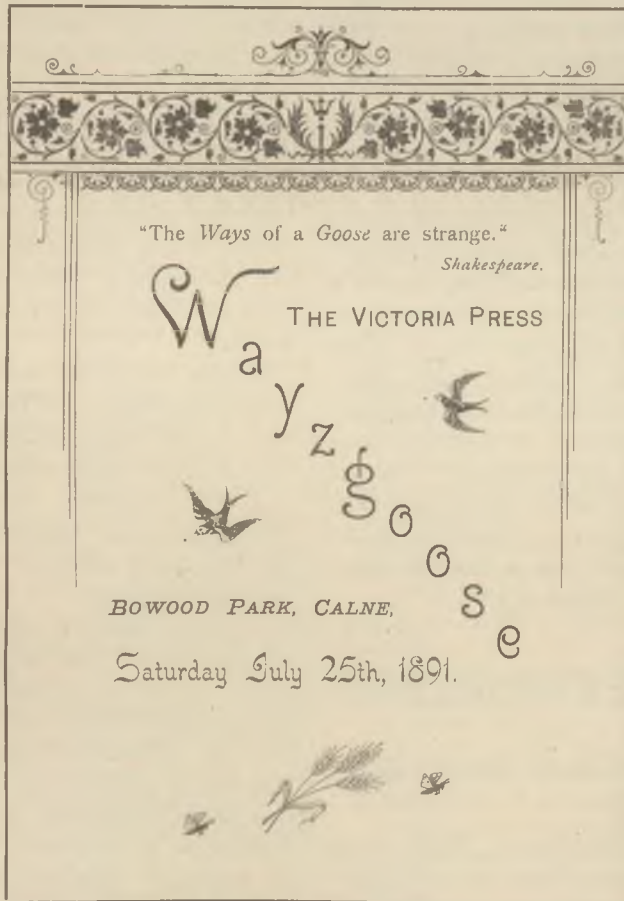
meg a kellő helyünk, addig attól tartunk, hogy ez ismertetésünk hosszabbra nyújtásával kifárasztjuk t. olvasóink figyelmét; azért tehát a német könyvnyomdászok egylete által kiadott nemzetközi nyomtatványminta-cserének gyűjteményével végzünk és inkább még egy rövid pillantást vetünk az immár XII. évfolyamában megjelent »The Printers International Specimen Exchange«, az előbbihez hasonló célú gyűjtemény-kötetre.

Az angol mintacsere külsőleg nem oly tetszetős, mint a német egylet által kiadott és azon körülmény folytán, hogy kemény kötésben van és 100 lappal többet tartalmaz, kezelése is némileg nehézkes. — Azt is előnyül kell betudnunk a német

gyűjteménynek, hogy annál az egyes mintalapok szabadon, egymástól függetlenül vannak sorrendben egymásra helyezve, mi által sokkal könnyebben tanulmányozhatók vagy használhatók fel minta gyanánt valamely munkához.

Az egyes munkák ámbátor meglehetősen ugyanazon természetűek az angol mintacsereben is, mint a németnél, de egy sajátságos eltérést mégis találunk; és ez az igen gyakran használt s ugyancsak erős amerikai stílű betűk és körzetek előszeretettel való használása, melyek alkalmazásukban azután ismét többé-kevésbé eredeti képet tárnak szemünk elé.

Egy ily eredeti darabot mutatunk be a gyűjteményből lapunk ez oldalán t. olvasóinknak. A fősor lépcsőzetes voltát azonban egyáltalán

nem tartjuk utánczandónak és nem is hiszszük, hogy az európai izlésű szemlélő előtt valami különös tetszésre találjon; egészen sajátos iskolát kellene alkotnunk a fejforgatásban, hogy egyes sorok ily állítását szépnek vagy helyesnek ismerjük el.

Az angol gyűjteményben is képviselve látjuk Magyarországot és Ausztriát, továbbá németországi ismerős nyomtatványokat is találunk benne. Budapestről Hornyánszky Viktor könyvnyomdája vett részt és pedig ugyanoly méltó módon, mint a német mintacserében; ezenkívül Eszék városának nyomda-iparát találjuk képviselve. Mindkét nyomtatvány becsületére válik a magyarországi nyomdászatnak és számot tesznek még a legtöbbszörre tengerentúli konkurrenszek között is.

És most megfigyeléseink végére jutottunk; reméljük, hogy a jövő évben ismét alkalmunk lesz ez érdekes vállalatokkal foglalkozni, mely annál örvedetesebb lesz, minél többen fognak hazánkból azokban méltóan részt venni; mert hogy bátran kiállhatunk a versenytérre, meglévén hozzá a szükséges iskolázott szakerőink, arról meg vagyunk győződve és hogy az illető résztvevők fáradságuk és költségük jutalmát meg fogják, legalább indirekte, találni, azt mutatja az a körülmény, hogy e vállalatok hasznos és czélszerű voltát belátva, a külföldi résztvevők száma évről-évre emelkedik.*

—r —n.

Két régibb fővárosi nyomda.

(Vége.)

Ezen visszás helyzet daczára azt látjuk, hogy a Kozma-féle üzlet ezen időben is szép tevékenységet fejtett ki; itt nyomtatott egyebek között a »Hölgyfutár« és a »Gazdasági Lapok«; 1850-ben megindultak, de a rendőri zaklatások miatt csakhamar meg is szűntek, a »Magyar Emléklapok 1848/49« és ennek folytatásaképp a »Magyar Írók Füzetei«. Az 1850. október hó 6-án keletkezett »Pesti Röpívek« pedig már december 4-én betiltattak a cenzura által. Később indult meg Székács József és Török Pál szerkesztése mellett a »Protestáns Lelkészi Tár« és még számos egyéb lap.

Mindezen vállalatok azonban nem hozhatták meg az akkori viszonyok közt a kívánt és remélt anyagi eredményt s így Kozma vagyoni helyzete mindinkább rosszabbra fordult s való-

* Szerkesztőségünk szívesen szolgál a résztvevési módokatokra nézve bárkinék is fölvilágosítással.

színiileg ez okból lépett társaságba 1853 elején Beimel Józseffel.

Beimel nyomdája 1852-ben véglegesen beszüntette működését és berendezése mint ócska, hasznavehetetlen lim-lom került a házalók kezeibe.

1857-ben történt, hogy a Beimel és Kozma nyomda maradandó emléket állított magának hazai nyomdásztiörténetünkben a Szent-István-társulat által kiadott »Szent-Erzsébet legenda« című díszmunka előállításával, melynek technikai szépségeivel az *Ács Mihály* t. szaktársam avatott tollából eredő leírás ismertetett meg bennünket a »Grafikai Szemle« mult évi 5-ik számában.

Az ötvenes évek vége felé Beimel megszünt társtulajdonosa lenni az üzletnek és visszavonult a magánéletbe; daczára ennek a czég csak 1862-ben változott ismét át egyedül Kozma Vazul nevére. Ezen időben Kozma már folyton pénzübeli zavarokkal küszködött, míg végre 1864 vége felé beállott a válság s az üzlet csőd alá került.

Kozma kénytelen volt otthagyni a nyomdát, mely nagy vagyont fölemésztette s még hátralevő napjait nagy inségben tengette, míg 1876-ban a halál megmentette meddő küzdelmeitől.

A Törs Kálmán által szerkesztett és Jókai Mór kiadásában megjelent »Életképek« című lap következő elismerő sorokban bucsúzik el ez érdemes férfitól:

»Kozma Vazul, a negyvenes években a pesti nagykereskedői kar egyik kiváló tagja, papirgyár- és raktár- s könyvnyomdatulajdonos, a legnemesebb író- és emberbarátok egyike, meghalt a Rókus-kórházban szeptember 23-án. Tisztelt és szeretett barátja volt Fáy Andrásnak, Czuczor Gergelynek, Szontagh Gusztávnak és többeknek a veteránok közül, a fiatal íróknak és irodalmi vállalatoknak pedig oly önzetlen pártfogója és segélyezője, hogy mikor a válságosabb évek beköszöntettek, kötetekre menő aktív váltói és kötelezvényei daczára csődöt kellett mondania. Mindenkit igyekezett az uzorások körmei közül kiszabadítani, talán nem gyanítva, hogy ő leend az áldozat. Számtalan lap, a többi között a »Hölgyfutár« is, ezerekre menő kötetek, a többek közt Kúthy »Hazai rejtelmek«, Vas Gereben stb. munkái jelentek meg az ő czége alatt és költségeire. Tíz éven át viselte a csőd kellemetlenségeit és terheit panasz nélkül. Ebédjén kívül, melyet ez idő alatt csaknem naponként Lauka Gusztáv családi körében töltött el, minden örömet s kényelmet nélkülözött. Halála előtt néhány nappal még Laukánál ebédelt s mosolyogva jegyzé meg: »Szebb napok kezdenek felém mosolyogni; az

én szabadulásommal, Gusztikám, a gondtól magát is megszabadítom». E ködképek egy csendes, de nehéz végső sóhajban örökre elmosódtak. Szegény öreg meghalt, mikor már élhetett volna.»

1865-ben a nyomdát *Érkövy Adolf, Galgóczy Károly* és *Kocsi Sándor* birtokában találjuk, mely cég azonban csak egy évig állott fenn és 1866-ban már *Kocsi Sándor* lett az üzlet egyedüli tulajdonosa. S ezen fordulattal megint egygyel kevesbedett azon üzletek száma, melyekben még a régi nyomdász-szellem volt uralkodó.

Amaz annyit ócsárolt és szintannyit magasztalt patriarchális viszony valamennyi fény- és árnyoldalaival, mely oly tiszteletreméltó patinaszerű külsőt kölcsönzött az azon időbeli nyomdászéletnek, már 1848/49-ben jobbára véget ért, de némi nyomaival mégis találkozunk még itt-ott az ötvenes években is, s kivált a Kozma-féle üzletben, ritka szívjósággal áldott főnökével.

Ezen állapot véget ért mindörökre a hatvanas évekkel beköszöntött új aerával, midőn a nyomdák a fővárosban gyorsan kezdtek szaporodni s ennek folytán a »régii jó világ« helyébe lépett a rideg létért való küzdelem, mely a nyomdatulajdonosokra ép úgy rákényszerített a határt és kiméletet nem ismerő konkurrenzia által, mint a segédekre az olcsó munkaerőnek folyton tartó szaporítása következtében. *Kocsi Sándor* is, habár a régi idők embere volt, beletalálta magát az új korba és mint nyomdatulajdonos ugyan pontosan tartotta magát a közösen megállapított árszabályhoz, viszont azonban követelt is személyzetétől rendet és jó munkát. A helyét megálló és szorgalmas munkást becsülte, hiszen ő is mint gépmester egyik díse volt művésztünknek. Tipikus, törő metszett tisztis civilalakja különben még élénk emlékezetben lesz fővárosi szaktársaim előtt, miért is fölöslegesnek tartom itten még bővebben kiterjeszkedni személyére. A nyomda jövedelme kielégítette szerény igényeit és agglégény léte nem is törekedett egyébre. *Kocsi Sándor* Debreczenben született 1809-ben és mint gépmester Bécsben képezte ki magát a hirneves *Sollinger*-nyomdában. 1883. szept. hó 5-én történt elhalálózásával a nyomda, mely jó és rossz viszonyok között dicséretesen állta meg helyét, megszűnt; berendezése a nyomdai ügynökök által széthurczoltatott, úgy hogy ma már nyoma sincsen; emléke azonban élni fog, a mig csak magyar nyomdászati létezik!

Firtinger Károly.

Illetékes oldalról figyelmeztetve lettem, hogy 1848/49-ben *Kozmánál Huszka János* is alkalmazásban volt, ki az ötvenes években a szedőszekrényt elhagyta és mint tehetséges fametsző tüntette ki magát; jelenleg pedig visszavonultan élvezi munkás életének gyümölcseit. *F. K.*

A párisi École Estienne.

Napjainkban, midőn mind súlyosabban érezzük a tanulatlan, félig képzett vagy teljesen műveletlen felszabadultakkal való elárasztását iparágunknak, nem árt, ha folyton ébren tartjuk a tanoncz-iskola üdvös eszméjét, a mely egyedül volna hivatva a szakképzettség színvonalának emelését előmozdítani; s hogy ez mily haszonnal járna anyagilag is úgy a munkaadóra, mint munkásra nézve, fölösleges fejtegetnünk; eléggé meg lett az már különböző alkalmakkor beszéelve.

Ezuttal a párisi szakiskolát akarjuk olvasóinknak bemutatni, melyet a bécsi ilyen intézmény életrevalóságán okulva, rendeztek be, csakhogy sokkal jobban és tökéletesebben, mint az előbbi. Párisban értették, hogy szervezzék azt a szakiskolát, mely a tanonczot megtanítja, miképen kell egy könyvet előállítani, kezdve a papirostól a bekötésig.

Az 1889. évi november 18-án megnyitott *École Estienne* nemcsak hogy fölülmúlja a bécsi szakiskolát, hanem jelenleg a föld kerekéségén a maga nemében páratlan.

Az *École Estienne* városi intézmény. Célja a könyvparterén ügyes munkásokat nevelni. A tandíjmentes tanulók száma száz oly jó tanulóra van megállapítva, kik a párisi községi iskolákban a vizsgát jó eredménnyel tették le, 12 évnél nem fiatalabbak és 15 évnél nem idősebbek.

A technikai tanfolyamon a tantárgyak a következők: könyvnyomtatás, könyvmásolás, fényképészet, fametszés, díszműködés és könyvkötészet. Az elméleti tantárgyak a következők: Nyelvtan (a könyvnyomdászok igényeinek megfelelőleg), a könyv és könyvnyomtatás története, rajz és német nyelvtan.

Az *École Estienne*-ben az elméleti és technikai tantárgyakat a felvételi módozatokkal egyetemben a következőkben tüntetjük föl.

Az *École municipale Estienne* célja: a könyvparterén ügyes és művelt munkásokat nevelni.

Az oktatás tandíjmentes. Hogy a szegényebb sorsú tanulók az intézetben étkezhessenek, alapítványok vannak szervezve.

A tanulók nem lakhatnak az intézetben. Reggeli 8 órától esti 6 óráig a tanulók az intézetben maradnak.

A tanulási idő négy év.

A tanulók tanulási idejük első évében az összes tantárgyakat hallgatják, az első év letelte után abba az iparágba osztályoztatnak, a melyekhez legtöbb hajlamuk van.

A tantárgyak következők:

I. Szaktanítás. Betüöntés: A kézzel való öntés, betüöntőgép, csiszolás, adjusztírozás, bélyegzés, betümintas és magasságisme. — Könyvnyomtatás: A betűfajok nagysága, anyagisme, szedés, nyomás, kézi és gyorsajtó kezelése, tömöntés, galvano-plasztika. — Könyvkötészet és papírisme: Fűzés, bekötés, aranyozás, papírisme, a papírgyártás elméleti oktatása. — Fametszés: A fametszéshez szükséges rajzoktatás és metszés. — Rézmetszés: A rézmetszés első tanulmányai, vésés és edzés. — Kőre való metszés: Kőre való írás, betűk és rajzok kisebbitése és nagyobbitása, könyvmásolás, chromo-lithographia. — Kőre való rajzolás és írás: Rajzmásolatok, rajzok átvitele a kőre. — Fényképészet: A zinkographiai klisékhez szükséges photographiai ismeretek, phototypia.

II. Általános ismeretek. Francia nyelv: Helyesírás, irodalmi ismeretek, nyelvtan, a könyvnyomdászok igényeihez képest szerkesztve. — Történelem: Általános történelem, a könyvnyomtatás történelme, a művészet történelme. — Földrajz: Általános földrajz. — Matematikai tudományok: Arithmetika, typographiai számok, a sík geometria elemei, felületmérések, typographiai feladatok, tervrajzok. — Természettudomány: A természettudomány és állatisme elemei.

— Vegytan: Az ipari vegytan ismerete és az azzal való bánásmód. — Fizika és mechanika: Gyakorlati ismerettan, technológia. — Rajz: Díszítések rajzolása. — Modellirozás: A reliefmodellirozás elmélete. — Geometriai rajz: Geometriai alakok rajzolása. — Német nyelvtan: Társalkodási tanulmányok. — Olvasás és írás: Idegen nyelvek olvasása és írása, kéziratok olvasásának gyakorlása. — Tornázás és katonai gyakorlatok.

Iskolai bizonyítványt a negyedik év leteltével adnak. A kik a vizsgákat jó eredménnyel teszik le, megjutalmaztatnak.

Ebben az École Estienneben egy teljes nyomda van berendezve, a hozzá szükséges könyvnyomdával, tömöntődével, könyvkötéssel és fényképészeti kellékekkel, mely a fametsző- és zinkographiai tanulmányokkal van kapcsolatban.

Terünk szűk volta miatt lehetetlen részletesen leírni az intézetet. Röviden csak azt említjük fel, hogy az épület kétemeletes, a könyvnyomdában harmincz regális van, kézi- és gyorsajtókkal, a legfinomabb betűfajokkal és úgy a könyvnyomda, mint a tömöntőde, a könyvnyomda, egyáltalában minden, Páris város bőkezűsége folytán e szakba vágó legújabb gépekkel és segédanyagokkal van felszerelve. Az igazgatóságnak gondoskodása annyira kiterjedt, hogy még egy oly osztály is van szervezve, a hol a tanuló abban az esetben, ha valamelyik szerszáma elromlik, maga igazíthatja helyre vagy forraszthatja össze szerszámát, például szekrényét, ha valamelyik rekesze eltörtött vagy sorozóját stb. és ez is mind egy szakavatott gépész, esztergályos vagy asztalos vezetése alatt történik. Hogy Páris város tanácsa mennyire szívén hordja ez intézet ügyeit, legjobban bizonyítja, hogy most épített a régi épület helyett egy újat, mely nem kevesebb mint 1,500.000 frankba kerül.

Az elméleti oktatás olyképen történik, hogy a tanár előadása után a tanulók a tanár által előadottakat a tanteremben levő anyagokkal megkísérik előállítani, ily módon hamarabb fogják fel az előadást.

Az elméleti oktatást az első évbőliek délelőtti 8—12 órákban végzik, a gyakorlati oktatást pedig délutáni 1—6 óráig tíz percznyi szünettel.

Lustig Lajos.

A Capitaine-féle petroleum-motor könyvnyomdák szolgálatában.

E kis ismertetés megírására nem hallomás, sem olvasás, de meggyőződés után határoztam el magamat.

Hogy a Capitaine-szabadalmú motorról hízlegően emlékezem meg, teszem, mint teljes tárgyilagossággal ítélő s nem mint megvásárolt cikkezű. Egyik műhelyemben 1891. november havában állítottam fel 4 HP. motoromat (J. M. Grob — leipzig-eutritzsch gyárának szép műve) s attól kezdve elégszer volt alkalmam a legbehatóbb megfigyelés alá vennem s amaz elfogulatlan kritikát kell mondanom róla, hogy gáz hiányában, főleg folytonos működésű nyomdában — megbecsülhetetlen a petroleum-motor.

Tekintsük meg egészben és részeiben.

Másfél négyzetméter területet igénylő, elegáns karcsúságú s ennek daczára erős konstrukciójú tornyocska áll (nem fekvő gép) előttünk.

Sisakjának taréja gyanánt szerepel egy rugóval ellátott szelep, mely a levegőt vezeti be a robbanás helyére. Magában a sisakban történik a petroleumgáz és friss levegő keverékéből álló gáznak felrobbanása az u. n. elgázoló rácsoszat izzóságától gyúlva meg.

A sisak egyik oldalán kivezető-cső látható a sisakban és hengerben körüláramló hűtő-víz kivezetésére. A sisak

másik oldalán, az elgázoló külső végénél találjuk a petroleum-szivattyú vékony rézcsovét, melyen át a robbanáshoz szükséges mennyiségű petroleum az elgázolóba nyomatik. Az elgázoló alatt álló 2 ágú lámpa finom, de magas fokú hőszugari által folytonosan vörös izzó állapotban tartatik az elgázoló, melyben a petroleum gázzá alakittatik s egy-szersmind a felső szelepen bejutó levegővel robbanó gázt alkotva — felrobban.

Az explosio hatása a sisak alatt levő hengerben fel s alá mozgó tolattyúra gyakoroltatik, amennyiben óriási erővel mintegy ledobatik.

A tolattyú rúdja keresztfej révén a főtengelyt mozgatja, melyen a lendítő kerék s másik végén a hűtő-készülék kis szivattyúját mozgó kis kerék van rögzítve.

A gép működése tehát a robbanások sora, melyet maga a motor szabályozója (igen elmés szerkezet) az erő mennyiségének szüksége szerint szaggat meg olyformán, hogy kisebb erőszükségletre ritkán szivattyúoz s huzamosan szabályoz (reguláz) s megfordítva. A motor hengerének a szivattyúval majdnem ellentétes oldalán van a gázkivezető cső; az elhasznált, t. i. már felrobbant gáz e csövön vezetetik el egy *hangfelfogó*, erős vasedényen át a szabadba.

A szabályozó készülékkel szemben látjuk a kis centrifugális szivattyú által felhajtott vizet a hengerbe vezető csövet, melyből a hengeren és sisakon át áramolva, a sisakot lehűti, hogy se ki ne maradjanak robbanások, se meg ne gyengüljenek. A vizet a hűtőbe visszavezető cső alatt, a henger felső részén van a gázt kibocsátó szelep, mely a gáz felrobbanása pillanatában ennek feszítő ereje által lenyomatik azaz bezáratik s a fejlődött erő a tolattyúra hat; másik pillanatban már a következő robbanás előtt a gép által kinyitatik s az elhasznált gáz elszáll a kivezető csövön, hogy a másik explosióhoz képezett gáznak helyet adjon.

Igen elmés a hűtőkészülék, visszafutó vízáramra berendezve.

Ez áll egy méter magas s 50—60 cm. átmérőjű vaslemez-kádból, melynek felső részében tartó kereten nyugszik az u. n. víz-elosztó faléczezet. Ez körülbelül 40 cm. magaságú, 30—35 cm. átmérőjű henger alakját tünteti elő finom lécekből olyképen összeróva, hogy lyukacsos ketreczet képez.

Ez elosztó felett forog a motor vizét a hűtőbe visszavezető cső végénél a kétágú turbina, mely a vizet cseppekben freccsenti a ketrecz léceire s finoman ciosztván, a vízecseppek nagy felületen érintkezhetnek a levegővel, mely lehűti. Ezután hull a lehűtött víz a hűtő alján található kis centrifugális szivattyúhoz, melyet a motor hajtótengelyének végén fixirozott kis kerék tart sebessé forgásban, hogy a vizet felhajtja a motorba.

Az ilyen szerkezetű hűtő azon esetben teljesen megfelelő, ha nem dolgoztatjuk a motort teljes erővel; ha azonban a 4 lóerővel nem elégedve meg, ki akarjuk aknázni képességét, mely körülmény épen nincs kárára a motornak, folytonosan áramló friss hűtő vizet kell a motorba vezetni olyformán, hogy 100 literes kádból vezetjük be s a kibocsátott vizet nem a hűtőben tartjuk meg, hanem ennek alsó részén kivezetjük.

Ily berendezéssel a 4 HP. motorral $5\frac{1}{2}$ — $\frac{3}{4}$ lóerőt (közel 3 gözlóerő) fejtethetünk ki.

A gép kopása valóban lehet csekélyre van redukálva, az egyszerű konstrukció, önmaguktól olajozók, dolgozó részek csekély száma folytán.

Tisztántartása nem nagy feladat. 50—60 órai munka után szükséges a sisakot s a lámpa piramidjeit a koromtól tisztítani s a gép gyönyörűen fungál. Abszolúte semmi veszély nem fordulhat elő robbanás következtében, mert: 1. ha a petroleumot felnyomó szivattyú kevés tápláló olajat

visz az elgázolóba, a motor épen úgy megáll, mint ha feleslegesen sok olajat juttat az elgázolóba. Az elgázoló lehül, mert nem képes egyszerre gázzá alakítani s a folyós állapotú petroleum lehűti, robbanások maradnak ki.

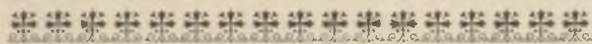
Motorom normális sebességgel forogva, percenkint 180—184-et fordul, ha t. i. 4-el emelem a regulátorral. Igen egyenletes, nyugodt járású.

Regulatorja a hajtókerék kis korongjában van elhelyezve; áll 2 karból, 2 golyóból, 2 rugóból s 2 fogóvillából.

Ábrázolás nélkül bajos magyarázni működését.

Ha a motor pontosan szabályozott szivattyúval működik, azaz csak a szükséges mennyiségű olajat nyomja fel az elgázolóba, füstje nincs; annyi sincs, mint egy *hajdani magyar pipának*, s e kevés füst is kék, alig látszó.

—ss.

Kérdések és feleletek.

1. sz. kérdés. Kötelese-e a nyomdatulajdonos a betűöntőben sürgősen megrendelt anyagot elfogadni és kiváltani, ha az a kikötött terminusra azt nem szállította; tekintetbe véve különösen azt, hogy a nyomda a munkát épp e késedelmes szállítás következtében elvesztette?

H. F.

Felelet az 1. számú kérdésre. Ez esetben fix ügylettel állunk szemben, a melyre vonatkozólag az 1875. évi XXXVII. tcz., a magyar kereskedelmi törvény 355. és 353. §§. egészen világosan rendelkeznek, a midőn ezt mondják: Ha a szállításnak határozottan kijelölt határnapon vagy határidőben kell történnie és ha az árú átadásával az eladó késik, a vevő tetszése szerint, vagy a szerződés teljesítését és a késedelemből eredő kár megtérítését, vagy a teljesítés helyett a nem teljesítés miatt kártérítést követelhet, vagy végre a szerződéstől egyszerűen elállhat, mintha az meg sem kötött volna.

Dr. P. Zs.

VEGYESEK.

Mellékleteink. Klasszikus ékítményekkel díszített boríték-lap képezi első mellékletünket. Kitűnik e munkáskából, hogy a Mezei-féle nyomdai cég azon jó hírnevet, melyet rövid fennállása alatt magának kivívott, fenn is akarja tartani; a szakavatott vezetőség és jó munkások mellett ez bizonyára sikerülni is fog neki, mi pedig kívánjuk, hogy e szép igyekezetet koronázza a méltó anyagi siker is. — Második mellékletünk a modern vonal-ékítménynek alapján készült. Egy elismert szakférfiú már évekkal ezelőtt megjósolta, hogy »a vonalszedés a jövő«; és ennek igazságát nem is igen lehet elvitatni. A kitűnő nevű *Hornvánszky*-féle könyvnyomdából kikerült e mellékletünk, mely egy számlát mutat, meggyőzhet bennünket arról, hogy egyszerű eszközökkel is lehet szépet, csinosat alkotni. Megjegyezzük itt különben, hogy az accidens-szedés ez új irányról jövő számunkban cikksorozatát kezdünk közölni, mely bizonyára fel fogja költöni t. olvasóink figyelmét.

† **Baross Gábor** kereskedelmi miniszter folyó hó 9-én, hasznos életének delén, alig 44 éves korában elhunyt. A totterős, ritka tehetségekkel megáldott államférfiú halála nagy veszteség az egész országra és ennek keretében az iparra és kereskedelemre különösen is. Valósággal, a szó legnemesebb értelmében a munka embere volt és soha nem szűnő gondossággal és kitartással iparkodott a ressortjába tartozó, roppant széles érdekeket felölelő ügyeken lendíteni. A bennünket is közelebbről érdeklő alkotásai közül föl kell említenünk, hogy az iparoktatás terén tanonciskolák

gyarapítása, vasárnapi iskolák szervezése által igyekezett iparoskörünk szellemi nívauját emelni. Gyakorta érintkezett az életben működő iparosokkal, hogy megkönnyítse a kormány feladatait az ipari tevékenység terén. Szervezte az országos ipartanácsot, melynek rendeltetése a véleményadás és javaslattevés. Az országos ipar és kereskedelmi alap gyarapítása érdekében felhívást intézett a hazai részvénytársaságokhoz és e felhívásának eredménye volt, hogy az alap ma már közel 100.000 frtra emelkedett. A hazai ipartermelés számára közvetítő kereskedést létesített nagy alaptőkével a magyar kereskedelmi társaságban, melyet számos kedvezményben részesített s ezekért az osztrákok heves támadásainak tette ki magát. Az iparfelügyelői intézmény fejlesztése egyik főgondja volt, mert a szociális mozgalmak alapját képező munkáskérdés megoldásának lehetőségét abban látta, hogy már kezdettől fogva munkáviszonyaink úgy alakuljanak, hogy csiráiban elfojtassanak a gyáripár haladásával karöltve járó elégedetlenségek. A munkások balesetbiztosításáról szóló törvény, a vasárnapi munkaszünet törvényes rendezése és a legutóbb a gyáripár biztonságáról és az iparfelügyelőről betervezett törvényjavaslata szociális törvényhozásra vallanak. Azt elhunyt miniszternek figyelmét roppant elfogatlansága közepette nem kerültek el a legesekélyebb dolgok sem s nem volt olyan alapos kérelem, mely hozzá intézve, meddő maradott volna. Midőn egy évvel ezelőtt nála járt a vidéki nyomdatulajdonosok küldöttsége, hogy védelmébe ajánlja az állami nyomtatványok centralisatiója által mindinkább gyengülő vidéki nyomdász-ipart, megígérte támogatását s ennek eredményét már az idén láthattuk, a mennyiben az államvasutak vidéki üzletvezetőségeinek nyomtatványaira pályázhattak a nagyobb vidéki nyomdák is. Minden, valamely új iparág meghonosítására célzó törekvést lelkesedéssel támogatott, a mennyire lehetett anyagilag is, mert lelkenek legőbb vágya volt, Magyarországnak, forrón szeretett hazájának, önálló, független, virágzó ipart és kereskedelmet teremteni. Dicső munkálkodásában megállította mindnyájunk végzet, a semmi kiméletet nem ismerő halál, s az egész ország megdöbbenve állott a nagy férfiú ravatalánál, aggodalmasan kérdeve, hol találunk méltó utódot, ki az ő áldásos munkáját csak megközelítő erővel is folytatni tudja? — Áldás emlékére!

Lovag Falk Zsigmond kir. tanácsos úr, a Pesti könyvnyomda-részvénytársaság vezérigazgatójának fiát, *ifj. Falk Zsigmond* urat, ki a nyomdászati szakmát egy-két évvel ezelőtt gyakorlatilag is tanulmányozta s így őt részben magunk közé számíthatjuk, f. hó 7-én avatták a budapesti egyetemen az államtudományok tudorává. A fiatal tudor, ki eddig is a Pesti könyvnyomda-részvénytársaság hangjegymetsző és nyomó osztályát vezette, e hó 15-én lett unnepelesen bemutatva az összes szakszemélyzetnek mint a vezérigazgató helyettese s így jelenleg már mint rendes tisztviselő vesz tevékeny részt a részvénytársaság igazgatási ügykezelésében, mely működése iránt, ismervé jeles tulajdonságait, a legszebb reményekkel lehetünk.

Hornvánszky Viktor úr könyvnyomdájára, mely a fiatal főnök és Concha igazgató úr együttes körültekintő és alapos szakértelemre valló vezetése mellett napról-napra emelkedik, újabban elsőrangú accidens-nyomdaként teszi magát mind szélesebb körökben ismertté. E derék fővárosi nyomda-intézet vezetősége célul tűzte ki magának, hogy minden legkisebb munkájára is oly gondot fordít a kiállításra illetőleg, hogy maga a csín, az izléses tisztaság már tetszetőssé tegye első pillanatra a nyomtatványt, hozzá kívánván szoktatni ez által a kereskedő- és iparosvilágot, hogy szakítva az eddigi silányabbnál silányabb üzleti nyomtatványok használatával, alig drágább előállítású árértékű, szemrevaló nyomtatványokkal lássa el magát. — Lapunknak

kitűzött célja lévén, hogy mellékletei praktikus, az életből vett példákat mutassanak be a t. olvasóknak, különösen előnyösnek látszott, ha ily gyakorlati gondolkodású szakferfiak segédkezőt, támogatását nyerhetnők meg célunk céléréséhez, minő a Hornyánszky-féle könyvnyomda vezető férfiai; felkértük tehát a t. főnök urat, hogy folyó accidensmunkáiból sziveskedjék lapunk számára egyes dolgokat melléklet gyanánt átengedni. Kérésünkre igen kellemes választ kaptunk, a mennyiben ígéretét bírjuk Hornyánszky úrnak, hogy óhajunk teljesedni fog. De egyéb tekintetben is kellemesen érintett bennünket a válasz, mert oly emelkedett gondolkodású férfit tanulunk belőle ismerni, melyekre szakmánknak nagyon is szüksége van. Helyén valónak tartjuk és minthogy általános érdekű dolgokat tárgyal, reméljük, Hornyánszky úrnak sem lesz ellenvetése, ha a szóban forgó levelet itt egész terjedelmében a következőkben közöljük: »Vettem f. hó 27-én kelt és hozzám intézett becses sorait. Őszintén megvallva, a reklámnak barátja nem vagyok s ha kívánságának, hogy egyes accidensmunkákból a Szemle számára mellékletet adjak, mindazonáltal a legnagyobb készséggel eleget teszek, teszem azt azon okból, mert erős meggyőződés, hogy a jó példán okulva, főképp a vidéki nyomdák tulajdonosai nyernek buzdítást, hasonló módon a jó izlés fejlesztését előmozdítani. Nem tagadhatom, hogy felfogásom talán nagyon idealisztikusnak tűnik majd fel sokak előtt, kiknek jelszavuk: sokat, gyorsan és olcsón szállítani, de kitűzött célom felé öntudatosan haladva, bizton remélem, hogy a jövő nekem fog igazat adni, midőn azt mondom, inkább kevesebbet, de azt jól és ízletesen. Sajnosan tapasztaljuk, hogy a verseny ma nem abban áll: mennél szebb munkát készíteni, hanem mennél többet. Való igaz, hogy a korszellem követeli a haladást s hogy a ki nem tart lépést, az elsodortatik; de kérdem, nem lehet-e a tömeges produkciót összeegyeztetni az izlés követelményeivel, nem lehet-e jól és mégis aránylag sokat előállítani. A »Grafikai Szemle« a főnökök és nyomdászemlélyzetek pártfogását minden tekintetben megérdemli, mert vezető, utmutató szerepre van hivatva, mutatja a célt, mely felé kell haladnunk, hogy a mai kor igényeinek megfeleljünk. Kívánom szívből, hogy mennél nagyobb legyen azok száma, kik zászlója alá sorakozva, versenyre kelnek a jó ügy érdekében. Lesznek azonban olyanok is, kik kételkednek, azt mondván, a jó és szép munka megfizetve nem lesz, kár a fáradságért, kár a nyomdába fektetett tőkécért. A közönség olcsó pénzért kívánja a munkát s nem törődik, ha nem kifogástalan. Erre a választ könnyű megadni. Igen természetesen, most nem fizeti meg, mert még nem tud összehasonlítást tenni valóban szép, izléses és korrekt nyomtatvány és rossz munka között, mert nagyobb-részt eddigelé csak középszerű munkát látott, mely a külföld hasonló termékeivel össze sem hasonlítható. De lásson csak minden tekintetben kifogástalan munkát s mérlegelje meg, hogy ezen aránytalanul szebb munka csak 1—2 frttal drágább a silánynál, rögtön szembetűnő lesz előtte a különbség s a rosszat fogja drágának, a jót pedig olcsónak találni. Oda kell nekünk nyomdászoknak tehát törekednünk s az legyen a célunk, hogy lehetőleg minden nyomtatványnál a legjobbat produkáljuk. Ha az összes nyomdászok így gondolkoznak, a főnökök, valamint a segédek is, akkor rövid idő múlva elérjük azt, hogy a publikum nem a legolcsóbban dolgozót, de a legjobb munkát szállítót keresi. A nyomdászemlélyzetre szintén nagy hatással lesz ezen törekvés. A főnök, jobb árakat érve el, viszont a munkatársait jobban díjazhatja, de tőle is csak jó munkát kíván, miáltal szaporodni fog a képzett nyomdászok száma s az ipar fel fog virágozni. Adja Isten, hogy úgy legyen. Vállveto dolgozzunk azon, mindenki a maga körében s a siker nem fog elmaradni.« — Kinek ne jutna

eszébe önkéntelenül is e sorok olvasásakor a levél írójának boldog emlékü édes atyja, néhai *Hornyánszky Viktor*, szép emlékü elnökünk, ki a fővárosi, többet mondunk, a magyarországi nyomdászok helyzetének javításán annyit fáradozott igazi lelkesedéssel és soha nem szünő buzgósággal; a ki mindenkor össze tudta egyeztetni a munkaadó és munkás érdekeit és a saját boldogulását nem választotta külön munkásai érdekeitől. Igazán örülünk, hogy a fővárosi nyomdászok között mindig felejthetetlen emlékü elnökünknek — kit immáron tíz éve kísért korai sirjába a fővárosi könyvnyomdászok impozáns részve — ily méltó utódja van, kit hogy a jövőben lapunk első és bőkezű nemes pártfogója, *lovag Falk Zsigmond* ur mellé sorolhatunk: valódi büszkeségünket képezi.

Társaskirándulást rendez Vácra és a Pokol-szigetre a »*Könyvnyomdászok Szakköre*«, egyesülve az »*Ébredés*« dalkörrel, Pünkösöd vasárnapján, június hó 5-én. A mult héten szétküldött előleges tervezetből közöljük a következőket: Pünkösöd vasárnapján reggeli 6 órakor indulás különhajóval, a 26. számú gy.-ezred zenekarának és az »*Ébredés*« dalárok víg nótái mellett. 8 órakor megérkezés Vácra, innen csavargözösön átkelés a Pokolszigetre. Az itt elköltött reggeli után séta a szigeten, megtekintése a közelben levő Tótfalunak; esetleg visszatérés Vácra, hol a székesegyházban 9 órakor kezdődő nagymisé és az »*Ébredés*« dalkör fog énekolni *Schreiber Gizella* k. a. operaénekesnő szives közreműködése mellett. Míse után visszatérés a szigetre, hol kezdetét veendő a társasjátékok, közbe-közbe pedig a zenekar fog játszani. Egy órakor ebéd, részben közös, részben tetszés szerinti. A délután tánczcsal, társasjátékokkal, tréfás látványossággal, versenyekkel és emléktárgyak kiosztásával töltetik el, míg este felé átvonulás Vácra, a lövőház díszes helyiségébe, hol délután sétahangverseny lesz a parkban, este 7 óra körül pedig a díszteremben hangversenyt rendez az »*Ébredés*« dalkör, melyen a már fentebb említett énekművésznő, valamint a népszínház egy elsőrendű tagja is közreműködik. Hangverseny után kezdetét veszi a táncz, a katonazenekar és a váczi első cigánybanda zenéje mellett. Egy órakor indulás haza. Részvételi jegy a két kör tagjai és az ezekhez tartozó két hűlgy számára személyenkint 80 kr, nem kortagoknak személyenkint 1 frt 40 kr. Négy éven felüli és 10 éven aluli gyermekek féljegygyel vehetnek részt a kiránduláson. Előjegyzéseket tehetnek a kirándulni óhajtók a házi bizalmi férfiaknál, hol befizetéseiket is eszközölhetik hetenkinti részletekben, továbbá Rencsisovszky Ferenc bizottsági pénztárosnál (hold-utca 7). Jegyek azonban csak május hó 28-ig adatnak ki. Hogy azonban a rendezőség idejekorán tájékozhasssa magát, egyetlenül szükséges, hogy a kirándulni óhajtók mihamarább nyilatkozzanak.

Hatszínű nyomásra szolgáló körforgó-gyorrssajtó készül most Budapestten Wörner J. gépgyárában az újonnan felállítandó *Kosmos*-nyomda részére, mely üzletnek új épületet is emelnek a VI. kerületi aradi-utca 8. száma alatt. Nem fogjuk elmulasztani annak idején a hazai gépgyártás ezen új haladásáról tüzetesen megemlékezni.

A betűöntő-szakmából. Az *Első magyar betűöntő-részvénytársaság* most küldte új, kiegészített mintakönyvét. Az újabban fölvetett mintalapok, melyeknek nagy része apródonkint már megjelent, újabb és legújabb termékeit mutatja be az igyekvő és folyton előre haladó intézetnek; hiszszük is, hogy azok a megérdemelt méltatásban és figyelemben fognak részesülni a nyomdászközönség részéről. — A jőnevű *Fischer és Míka* czég új kezdőbetűket mutat be lapunk mai számában, melyek az állat- és növényvilágból vett igen csinos emblemekkel vannak díszítve. Ajánljuk olvasóinknak a csinos ujdonságokat, melyek megfelelő munkáknál alkalmazva, igen helyesen fognak mutatni. —

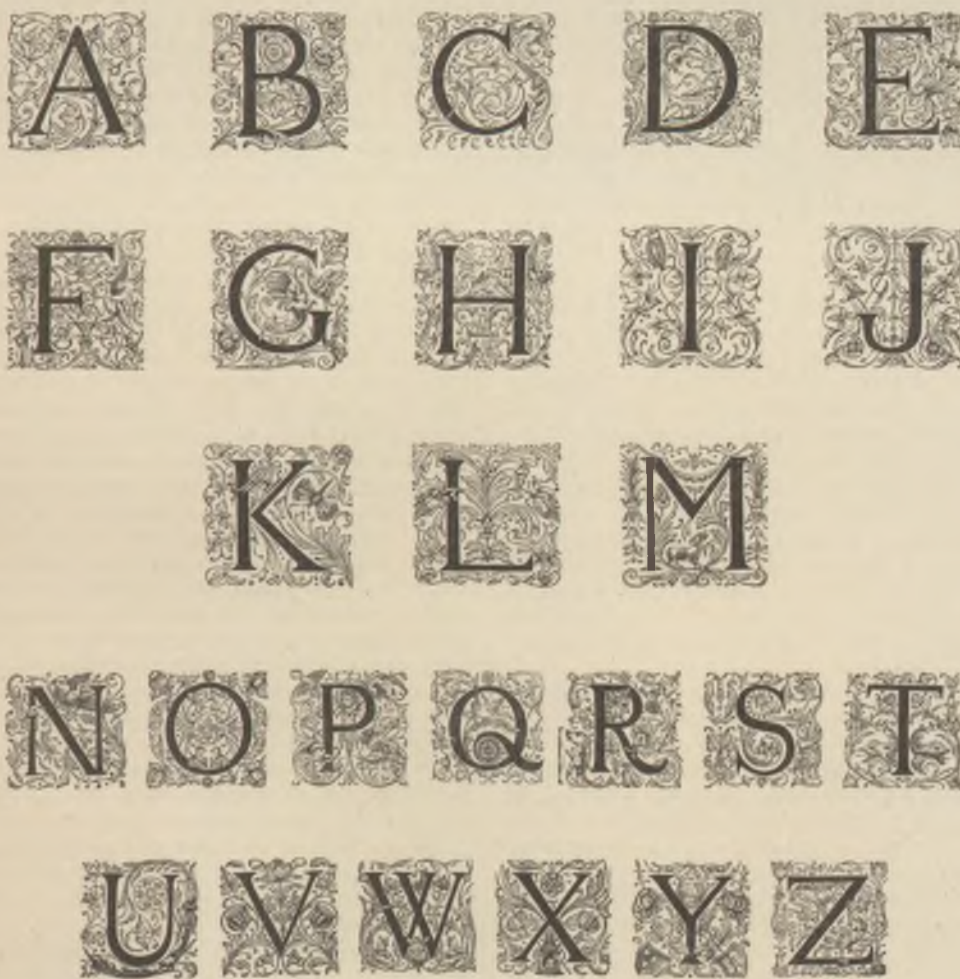
A *Gavlitza* 7.-féle bécsi ifjú betűöntőde is beküldötte első próba-füzetét; látszik a füzetből, hogy a cég viselője régi jó hírnevét mint főnök is gyarapítani akarja. A sok csinos írás és körzet mellett, mint újdonságot, az »írógép«-betűket említjük föl. Kivánjuk, hogy a fiatal vállalat igyekezetének mielőbb meglegyen a jutalmazó gyümölcse.

Az első magyar betűöntő-részvénytársaság örvendetesen emelkedik s mind többen és többen keresik föl

A »Gutenberg« könyvnyomdai vállalat mint szövetkezet április 24-én tartotta I. évi rendes közgyűlését, a melyen Feldmann I. Pál, Kovács Károly, Brikovits János, Neuwirth Lipót és Salamon József igazgatósági tagokká, Zaka Lajos, Spitzkopf Ferencz és Schwarz M. H. felügyelőbizottsági tagokká választottak. Az igazgatóság a maga kebeléből a szövetkezet vezérigazgatójává Salamon Józsefet, pénztárnokul pedig Brikovits Jánost választotta meg.

KEZDŐBETŰK

A FISCHER ÉS MIKA-FÉLE BETŰÖNTŐDÉBŐL.

megrendeléseikkel, melyek eddig jórészt a külföldre vándoroltak. A múlt hó végén is egyidejűleg három új nyomdát szerelt föl ez intézet és pedig Budapesten Forrai Wodianernek, Kaposvárott Magyar Jánosnak és Nagy-Szent-Miklóson Wiener Náthánnak. Mindenesetre meglegedéssel fogja e tény eltölteni mindazon magyar nyomdászok keblét, kik a hazai ipar fölvirágzását óhajtják.

A vidéki nyomda-ipar emelése céljából a közoktatásügyi miniszter felhívta az összes vidéki hatóságokat, hogy a szükséges nyomtatványokat ne kizárólag a fővárosi nyomdákból szerezzék, hanem nyomtatványaik szállítását nyilvános pályázat alapján biztosítsák, hogy ez által a vidéki nyomdáknak is módjuk legyen a versenyben résztvenni.

A pécsi lyccumi nyomda (*Feiler Mihály*) újabban igen csinos anyaggal van felszerelve, a miről tanúságot tesz a szerkesztőségünkhöz beküldött betűmintakönyv. A legmodernebb betűfajokat és körzeteket találjuk e gyűjteményben, olyanokat, melyeket még akárhány fővárosi nyomda is elmulasztott mostanáig megszerezni. A mintakönyv díszes kiállításán meglátszik, hogy buzgón munkálkodott közre úgy a szedő, mint a nyomó és pedig nem minden siker nélkül. A cím, melyen a Herbaria-körzet imponál, hat színben van nyomtatva és kedvező benyomást gyakorol a szemlélőre; kár azonban, hogy a vastag körzet oly gyengén (csak egy $\frac{1}{2}$ petites félkövér vonallal) van lezárva, pedig ennek mindig arányban kellene állani a külső keret-körülzárással. A betűfajokat — melyekből többet meglehetősen kopott voltuknál fogva kár volt fölvenni — vékony vörös vonalkelet zárja körül. A címek előtt és után nem jól festenek a sok záróvonalak, melyek különben is — nem minden ok nélkül — régen kijöttek a divatból. A nyomás teljesen kielégítő, kifogás alá nem eshetik, de a mulasztás gyenge vádja mégis érheti a nyomót, a mennyiben elmulasztotta a czimlapot nyomás közben és után védő-lapok közé rakni, minek következtében aztán az összes színek ott láthatók a hátapon, sőt — alig értjük hogyan — még a harmadik oldalon is. Az első és főkélléke minden munkának, de különösen a díszmunkáknak a tisztaság. E nélkül a legfáradtságosabb munkával sem hathatunk kellőképen. — Különben pedig, mint elől is megjegyeztük, úgy a nyomdaberendezést, mint a mintakönyv előállítását általánosságban dicséret illeti.

A Kolozsvárott megjelenő »1848—49. Történelmi Lapok« szerkesztősége márczius 15-iki dísz-számához elkérte lapunk szerkesztőségétől az általunk tavaly mellékletként közölt »Nemzeti Dal«-nak cliché-it. A készséggel rendelkezésükre bocsátott cizinkografiai lemezek a mult hetekben érkeztek vissza következő sorok kíséretében: »F. évi február 25-én kelt nagybecsi sorai kíséretében hozzánk leküldött »Nemzeti Dal« clichéjét, vett használat után, hálás köszönetünk kifejezése mellett, tisztelettel visszazárazmatatjuk. A »Nemzeti Dal«-nak e cliché segélyével most is megvolt a varázsa. Lapunk utján szép összeget juttatott a márcz. 15. eszméket megörökítő szobornak is; ez eredmény elérésében része van a tek. szerkesztőség szíveségének is. Hazafiai üdvözléssel a szerkesztőség nevében: Kuzskó István.«

Nyugdíjképes nyomdászok. A »Wiener Tagblatt« f. hó 14-iki száma jelenti: Beck udvari tanácsos, az államnyomda igazgatója közölte a nyomda munkásaival ő Felsége elhatározását, hogy ezentúl az intézet összes munkásai tíz évi szolgálatidő után nyugdíjra jogosultak lesznek. Ezen nyugdíj nagysága a fizetések magasságához képest lesz megállapítva. Azon munkások is, kik a szolgaszemélyezethez tartoznak, ellátásra tarthatnak igényt tíz évi szolgálat után, ha baleset folytán válnak munkaképtelenné. Természetes, hogy az államnyomda munkásai nagy lelkesedéssel fogadták e szép meglepetést; mi meg csak azt jegyezzük meg rá, hogy a mikor gyakran szükségtelenül is annyira szeretik intéző köreink Bécset, illetve Ausztriát utánozni, egyetlen szavunk sem volna ellene, ha a jelen esetben csakugyan követendő példaként vennék az illetékes tényezők a bécsi államnyomdában történt újítást.

Holzhausen Adolf, a bécsi nyomdászok e kiváló alakja, f. hó 15-én ünneplő pályafutásának ötvenedik évfordulóját. Holzhausen 1827. január hó 3-án Braunschweigban született, s ugyanott, a jóhirű »Journal für Buchdruckerkunst« nyomdájában tanulta mesterségét. 1847. pünkösdkor felszabadulván, ismereteit gyarapítandó, vándorútra kelt. 1858-ban Bécsbe került s itt nyomdát nyitott, melyből idővel vaszorgalommal és kitűnő szakértelemmel, Bécsnek egyik

elsőrendű nyomdaintézetét alkotta meg. A 60—70-es években üzletében sok magyar munka jelent meg mintaszerű kiállításban, így Ráth Mór törvény- és egyéb kiadásai, az angol biblia-társulat által kiadott bibliák, mely utóbbiak előállítására később a budapesti Hornyánszky-czégre bízott. Azon időben, ebből folyólag számos magyar szedő is foglalkoztatott Holzhausen, kik közül mint ismertebbeket fölemlítjük Czéh Sándort, Irlinger Antalt, Kaczander Gyulát, Felvinczy Antalt, Silye Ferenczet, Czéh Lajost (az előbb említett Czéh Sándor öccse). Mint magyar javitnok Böhm Béla működött, ennek utóda pedig Schwarz Sándor volt. Jelenleg Holzhausen üzlete különösen orientális munkák előállításával excellál.

Polacek József úr, ki az osztrák-magyar monarchia részére főképviseelője a berlini rézleányár-részvénytársaságnak, továbbá az augsburgi gépgyárnak, a Faber és Schleicher-féle Offenheimeri litografiai festékgyárnak és a Berger & Wirth és Froy & Sening egyesült lipcei cég festékgyárának, — irodai helyiségét megváltoztatta, s így ez jelenleg »Bécs, IV. Belvederegasse 3. sz.« alatt van.

Könyvnyomászati szakkiállítás rendezését tervezik — a »Bull. de l'Impr.« szerint — Tiflis városában (Kaukázus) a jövő tél folyama alatt.

Tartsuk tisztán munkagépeinket! Főösleges bővebben magyarázgatnunk, mennyire szükséges a tisztaság nyomó-sajtóink és segédgépeink jókarban tartása czéljából. Minden jóra való gépmester büszkeségét abban fogja találni, ha nyomógépét mindenkor kifogástalan tiszta állapotban mutathatja be munkavezetőjének. A tisztántartásra különféle szerkezet vesznek használatba; újabban külhoni szaklapok a következő két szert ajánlják: A kenőolajok és por által beszennyezett géprészek tisztítására erős hatású szódalóg használandó. Ezer súlyrész vízhez vegyünk kb. 10—15 sr. kausztikus szódat és 100 sr. közönséges szódat. Ezen keveréket hagyjuk főni és azután tegyük bele a piszkos alkatrészeket; a rajtuk tapadó zsiradék, olaj és piszok csakhamar le fog válni; ekkor csak le kell öblitenünk és megszáritanunk a kérdéses tárgyakat. A lúg behatása folytán a zsiradék szappanná válik s a vízben feloldódik. Annak megakadályozására, hogy zsiradékok stb. a gépalkatrészekre rászáradjanak, szükséges a keverékhez egyharmad mennyiségű kerosint adni; továbbá ajánlatos a gépalkatrészeket egyáltalán időről-időre kerosinnal bekenni. Ezen eljárás Angliában általánosan használatban van. — Vas- és aczel-géprészek tisztítására és fényesítésére a következő szer is javasoltatik: A kása-sűrűségű tisztító-szer 5 súlyrész terpentin-olaj, 25 sr. stearin-olaj, 25 sr. legfinomabb vasoxid-por és 45 sr. legfinomabb csontlisztből képzett keverékből áll. E keveréket szesz segélyével higfolyósra változtatjuk és azután ecsettel rákenjük a tisztítandó tárgyakra. Az alkohol elpárolgása után a mázt újra megsuroljuk egy száraz keverékkel, mely 45 sr. csontlisztből és 25 sr. vasoxidból készül. Ily módon tisztított gépeink a tisztaságtól valósággyal ragyogni fognak.

Önműködő kirakó. A Weiler Liberty-sajtókat előállító berlini *Liberty Machine Works* gépgyár szabadalmat nyert e jóhirű sajtók számára szolgáló, általa konstruált önműködő kirakó-készülékre. Ezen kirakó bármily papírnagysághoz alkalmazható és a már használatban levő Liberty-sajtókra is, minden további nehézség nélkül, csavarokkal ráerősíthető. A készülék ára 175—200 márka.

Fából csinált vaskarikának jelenti ki egy német chemikus a »Papierzeitung« egyik utóbbi számában az általunk is egy párisi szaklap nyomán közölt, *fából önthető betűkről* szóló eljárást. Érintett chemikus nézete szerint *fa nem olvasható*, mert magasabb hőségben levegő hozzájárulásával a fa azonnal meggyulad és hamuvá ég. Ha azonban külső levegőtől elzárt helyen hevítjük a fát, mely

FANCSNÉ GYUJTÓ IZABELLA: ŐSZI HANGULAT, II. KÖTET.

GOLDI LAJOS

EZELŐTT NAGEL BERNÁT

könyvkereskedése és kölcsönkönyvtára

II., Fő-utca 2. sz., a takarékpénztár épületében.

Csardag raktára

* hazai és
külföldi minden o o
o o szakmabeli

MŰVEKNEK,

ISKOLAI KÖNYVEK,
TÉRKÉPEK,
IMAKÖNYVEK
és
DÍSZMŰVEKNEK.

Megrendelések

bel- és külföldi lapokra,
folyóiratokra,
valóságint

fizetésenként o o o
o o o megjelenő

MŰVEKRE

a lehető leggyorsabban
teljesíteném.

Bélyegmentes a m. k. pénzügyminisztérium 1881. május 17-én 32018. sz. a. kelt és a budapesti m. k. pénzügyigazgatósághoz 20081,881. sz. a. leérkezett rendelete értelmében.

Kegyes megtekintésre — folytatásul — megrendelésre:

*Melléklet a »Grafikai Szemle«
1892-iki 5-ik számához.*

A megtekintésre küldött s meg nem tartott könyvek mielőbbi szives visszaküldését kérem.

módozat legalkalmasabb volna önhetővé tételére, úgy rögtön szétállik és száraz uton destillálódik. Ezeket tekintve vége, az illető kemikus úgy véli, hogy a kérdéses esetben nem annyira *öntött*, mint inkább *mesterséges* fával van dolgunk, mely fűrészporból és valamely ragasz gyanánt szolgáló más anyagból készül. Fűrészporon kívül mindenféle silányabb minőségű rostos növény és papírpép szolgál ily mesterséges fa előállítására, továbbá fásdiók hulladéka, szalma, széna, lomb, cserháj stb. Ezen rostos anyagok összeragasztására pedig enyv, gyanta, vér, tojásfehérnye és egyéb ehhez hasonló anyagok használatnak. Az ilyen keverékből előállított anyag azután (sokszor hevítés hozzájárulásával) erős nyomás segítségével formákba sajtoltatik; ezen eljárással a fához nagyon hasonlító anyagot nyerünk, melyet tetszés szerint fúrhatunk vagy fűrészselhetünk, de baltával nem hasíthatjuk, mert nélkülözi a fának sajátlagos strukturáját. Ha pedig ragasz gyanánt ugynevezett vízűveget (Wasserglas = kovasav és káli összetétele) használunk, a nyert anyag némi tűzálló képességgel is bír. Ezek alapján a kritizáló német kemikus azon következtetésre jut, hogy a párisi feltalálók nagy garral hirdették új találmánya összecsugorodik a *mesterséges* fának egy újabb használati módjára, t. i. hogy ilyen anyagból akarnak nagyobb fajtajú betűket előállítani, a mint számos egyéb kisebb-nagyobb tárgyak már most is készíttetnek műleges fából.

A protestáns pátens és a sajtó. Ballagi Géza kiadta külön füzetben tanulmányát, mely eredetileg a »Protestáns Szemlé«-ben jelent meg. Az 1859-diki emlékezetes »császári nyílt parancs« története, egyház- és alkotmányellenes célzatai s az ellene itthon és külföldön, emitt már a magyar emigráció által is intézett támadások ismertetése képezik a mű tartalmát. De jellemezvük védői szintén. Ilyen részletes leírását e nevezetes epizódnak, a kigyűzés ez előjátékának még nem bírtuk irodalmunkban. Jó gondolat volt hozzáférhetővé tétel a nagyobb közönség számára. Érdekes a sajtó szerepe is, különösen a hazaié. Meg volt kötte a keze s a Ballagi Mór által jelesül szerkesztett »Protestáns Egyházi és Iskolai Lap«-ból szedte ki óvatosan cikkeiket a protestáns pátens elleni mozgalmak jellemzésül. A dolgozatban hű jellemzését találjuk az 50-es évek magyar hírlapirodalmának, a sorok közt olvastatás ez időszakának is. A füzetből, mely 80 kr-ért kapható Hornyánszky Viktor kiadásában, érdekesnek tartjuk az akkori viszonyokat hűen jellemző adatokat a következő sorokban közölni: Az 1852-diki sajtótörvénynek — mint Kemény Zsigmond később, mikor már szabadabbá vált a sajtó, tréfásan írja — meg volt a maga jó oldala, t. i. mind az író, mind az olvasó ügyességét fokozta. Az író megtanulta azt a mesterséget: ángyomasszonyról szólni akként, hogy mindenki megértette, miszerint tulajdonképen hugomasszonyról volt szó; az olvasó pedig megtanult a sorok közt olvasni, s a látszólag legártatlanabb megjegyzésre mosolyra nyíltak ajkai s ajkai közt — előbb óvatosan körülpillantva — azt mormogta: »aha, értem, értem!« Gyakran fogásokkal igyekeztek az ujságok chetővé tenni, hogy egy vagy más ügyben a közönséget tájékoztassák, közvéleményt teremtsenek. Ha valaki szabadabb szellemben kívánt nyilatkozni, kieszközölte, hogy cikkét valamelyik bécsi lap közölje, onnan aztán átvehették a magyar lapok is. De ez a fogás sem sikerült mindig, mert a mi szabad volt Bécsben, nem volt mindig szabad Pesten is. — A kényesebb eseményekről a hivatalos »Budapesti Hírlap« vagy »Wiener Zeitung« után tudósították a pesti közönségüket. Persze amazoknak gondjuk volt rá, hogy a kormánynak közleményeik által valahogy kellemlenséget ne okozzanak. Pesten ebben az időben 34 lap volt, ezek közt 4 nagy napilap. De ezekből ugyan meg nem tudott az ország semmit, például az egyetemi ifjuság által

rendezett tüntetésekről vagy a primási jubileumról, vagy ha megtudott is valamit: kénytelen volt beérni a hivatalosok semmitmondó száraz és minden kényesebb mozzanatot elhallgató tudósításainak reprodukciójával.

Óriási könyv. A bengáliai ázsiai társaságnak sikerült 3000 rupiáért a »Tangym«-nak, a budhista vallás óriási encyklopaediájának egy példányát egyik thibeti kolostortól megszerezni. A mű 225 kötetből áll, melyeknek mindegyike 2 láb hosszú és 6 hüvelyk vastag. Néhány évvel ezelőtt az orosz kormány vett egy példányt Pekingben. Egy harmadik példány Londonban, az indiai hivatalban van. Thibeten kívül további példányok nem találhatók.

Az Athenaeum kézi lexikonából újabban a 14. és 15. füzetek jelentek meg. Tartalmazzák a Fonák — Hajnóczy szavak közötti anyagot; mindkét füzetben ismét díszes mellékleteket találunk. E valóban hézagpótló vállalatot újabban is ajánljuk szakértársaink figyelmébe, mert olcsó, jó és mindent felölelő munkát nyújt, melynek állításával, műmellékleteivel bátran kiállja a versenyt a külföldi hasonló munkákkal szemben.

HIVATALOS RÉSZ.

V. havi felolvasó-ülés 1892. évi április hó 24-én, a »Szakkör« saját helyiségében.

Tanay József elnök üdvözli a felolvasó-ülésen megjelenteket és lendületes szavakban köszönetét fejezi ki a tagtársak részéről tapasztalt azon kitüntető és osztatlan bizalomért, a mely őt újabban az elnöki székbe helyezte s igéri, hogy valamint eddig igyekezett, úgy a jövőben is lankadatlanul törekedni fog e Körnek maga elé tűzött magasztos céljait töle telhetőleg teljes odaadással előmozdítani.

Az előjennéssel fogadott elnöki megnyitó-beszéd után Somos Árpád tagtárs »Nyelvünk sajtóságairól« című kritikai dolgozatának felolvasása következett; szerző kénytelen levén a fővárost váratlanul elhagyni, Kluger Lajos tagtárs volt szives a tetszéssel fogadott érdekes dolgozatot felolvasni.

Elnök a felolvasás vegeztével kellemes kötelességének tartja az immár körünkben eltávozott szerzőnek gondnal megírt dolgozatért, valamint Kluger tagtársnak élvezetes felolvasásáért köszönetet mondani. — Ezután Haraszthy József »A hírlapirodalomról« című tanulmányos dolgozatának felolvasása került sorra, a melyet Plachy Lajos tagtárs volt szives eszközölni. A felolvasás befejeztével elnök Haraszthy urnak ezen, az ismeretkört gazdagító dolgozatának összeállításáért, szintűgy Plachy tagtársnak a felolvasásért köszönetet mond. — Elnök abból az alkalomból kifolyólag, hogy a felolvasásokat tartók díszes gardájához ismét két novus sorozatot, nem mulaszthatja el buzdító szavakat intézni a megjelentekhez és arra kéri őket, hogy a mai felolvasók példájától serkenve, a kezdő nehézségeivel habozás nélkül szálljanak szembe és a Körnek felolvasó-asztalánál lépjenek sorompóba, hogy ilyenképen is hasznára legyenek, amúgy is zsenge, szakirodalmunknak.

Titkár a február havi felolvasó-ülés óta történetekről a következőket jelenti:

A legutóbbi felolvasó-ülés jegyzőkönyvének hitelesítésére Firtinger Károly tagtárs kéretik föl. — A február havi ülés határozata értelmében a Kör elnöke Tanay József tagtárs választott és így Körünk vezetése egy régi kipróbált erővel gyarapodott. — Tóthfalussy Kis Miklós emlék-ünnepélyére, mely márczius hó 20-án Kolozsvárt tartott és melyet az ottani szakértárs rendeztek, a választmány a Kör nevében üdvözlő táviratot menesztett. — Körünk pünkösöd első napján az »Ébredés« dalkörrel egyetemben nagyobb-szabású kirándulást rendez a kies fekvésű váci Pokol-szigetre. Az előmunkálatokkal a vigalmi-bizottság bizatott meg. — Miután a Kör-helyiség bérlete a Biró-féle vendéglőben május 1-jével lejár, egy új és alkalmas helyiség bérlésével az elnökség bizatott meg. — Gelléri Mihály a »Grafikai Szemle« adminisztrátora betérjeszti Körünk folyóiratának mult évi mérlegét, mely szerint bevétel volt összesen 848 frt 02 kr., kiadás: 619 frt 99 kr. Tiszta haszon 228 frt 03 kr. A választmány e jelentést örömmel vette és ajánlja a t. havi ülésnek, hogy a főntebb kimutatott 228 frt 03 kr. tiszta haszonból 20 db magyar arany tiszteletdíj a szerkesztőnek, 5 db a főmunkatársnak és 5 db az adminisztrátornak szavaztassék meg. — A már-

cziusi napok emlékét Körünk az idén is megünneplé. Az aradi könyvnyomdászok egylete Körünket meghívta a május 1-én általa rendezendő mulatságra, — köszönettel vétetett.

Pénztári kimutatás 1892. február hóról. Bevétel: Át hozat a mult hóról 660 frt 32 kr., öt hitelszövetkezeti részvény 25 frt, tagsági járulékokban befolyt 58 frt 90 kr., a február 14-én tartott mulatságon 91 frt 60 kr., szakirodalmi alap 489 frt 60 kr., összesen 1325 frt 42 kr. Kiadás: A február 14-én rendezett mulatság 169 frt 06 kr., nyomtatvány-számla 10 frt, iskola-egyesület tagsági díja 2 frt, vegyes kladás 1 frt 42 kr., készpénz a hó végén 627 frt 73 kr., öt hitelszövetkezeti részvény 25 frt, szakirodalmi alap 489 frt 60 kr., összesen 1325 frt 91 kr. — Pénztári kimutatás márczius hóról. Bevétel: Át hozat a mult hóról 627 frt 73 kr., öt hitelszövetkezeti részvény 25 frt, tagsági járulékokban befolyt 55 frt 20 kr., szakirodalmi alap 489 frt 60 kr., összesen 1247 frt 53 kr. Kiadás: Nyomtatvány-számla 3 frt 80 kr., a márcziusi kedélyes estély költségei 4 frt 80 kr., apróságokra 1 frt 22 kr., két Gutenberg-nyomdai részvény 25 frt, készpénz a hó végén 823 frt 11 kr., öt hitelszövetkezeti részvény 25 frt, szakirodalmi alap 489 frt 60 kr., összesen 1247 frt 53 kr.

A titkári jelentésre vonatkozólag Stalla Márton tagtárs ajánlja a havi ülésnek, hogy e jelentésben a »Grafikai Szemle« tiszteletdíjai közül az adminisztrátornak megszavazott 5 db arany 10-re emeltessék, mi elfogadtatott és a jelentés többi részei tudomásul vétetnek.

A Körbe rendes tagul beléptek: Ungerleider Mihály, Zidarits Ferencz, Troján Béla, Lamberger Gusztáv, Szladinka Endre, Hock Sándor, Metzger Nándor és Neufeld Mór (eddig pártoló tag).

Kiléptek: Baura Emil, Györcy István, Drozd Ferencz, Hebalik János, Bresinger Lajos, Hizsa Pál, Ványi Lajos, Janetschka Antal.

A következő szakkérdés nyújtott be: »Ha egy műben, hol széljegyzetek (Marginálék) fordulnak elő, az egyik oldalon úgy találna esni a széljegyzethez tartó bekezdés, hogy alul csak két sor maradna, míg a széljegyzet 5-8 sorból áll, szabad-e a széljegyzetet megtörni és átvinni a másik oldalra, vagy minő eljárás követendő? Megjegyzendő, hogy a mű petitből van szedve és így a széljegyzetek nonpareilleből szedendők.« Minthogy a jelen volt tagok közül annak megfejtésére senki sem vállalkozott, úgy a választmány fog gondoskodni a felvetett szakkérdés kellő megvilágításáról.

A netáni indítványok során elnöklő a választmány nevében felhatalmazást kér a t. havi üléstől a pünkösdi kirándulásra vonatkozólag, mi megadtatik.

Elnök megköszönve a tagok szives megjelenését és érdeklődését, a havi ülést berekesztí.

Április hónap a tagsági illeteket a következő üzletek küldték be: Athenacum 13.70, Franklin 3.60, Részvény 19.80, Rózsa K. és neje —.80. — Egyes tagoktól befolyt: Schornstein Jakab —.40, Stalla M. —.40, Neufeld Mór —.30, Gibicz Imre —.80, Kirmann Benő —.40.

Körünk megkeresésére Krecsányi Ignác ur, a Krisztinavárosi szinkör igazgatója a nyári színi évadra kedvezményes áru jegyeket engedélyezett tagjaink részére. — E kedvezményes áru jegyek váltásához szükséges utalványok darabonként egy krajczárért kaphatók Ács Mihály urnál (Franklin), Wozner Ignác urnál (Athenacum), Schwind Béla urnál (Pester Lloyd), Steiner Adolf urnál (anyagyilet) és Rencsisovszky Ferencz szakköri pénztárosnál (hold-utca 7, részvénynyomda).

Mérsékelt jegyárak:

Nagy páholy	3 frt.	I. rendű körszék	35 kr.
Zsölyeszék	80 kr.	II. » »	30 »
I. rendű zártzék	70 »	Földszinti bemenet	30 »
II. » »	55 »	Karzatú zártzék	30 »
III. » »	40 »		

Vasárnap és ünnepnapokon, valamint jutalomjátékoknál földszinti bemenetre jegyek nem adatnak ki.

Értesítés. *Kurzweil Frigyes* fényképész (Dorotya-utca 11. szám) Körünk tagjainak és családtagjainak fényképek készítésénél az alább feltüntetett rendes árszabályából **33%-nyi engedményi ad**, mit azzal hozunk tudomásra, hogy e kedvezmény igénybevételénél mindenkor a tagsági jegy mutatandó fel igazolásul. — A rendes árszabály a következő: 12 db. Mignon-kép 3 frt, 6 db. 2 frt (csakis fel-nötteknek); 12 db. visít-kép 7 frt, 6 db. 4 frt, 3 db. 2 frt

50 kr.; 12 db. kabinet-kép 14 frt, 6 db. 9 frt, 3 db. 6 frt; 12 db. Makart-kép 20 frt, 6 db. 12 frt, 3 db. 9 frt; 12 db. boudoir-kép 25 frt, 6 db. 14 frt, 3 db. 10 frt.

Körünk t. tagjai kéretnek, hogy a tagsági illeteket **pontosan** fizessék a házipénztárnokoknak, s hogy hátralékaikat is törlesszék. A ki két hónapi illetékkal hátralékban van, **lapot nem kap.** — Egyszersmind a házipénztárosokat is kérjük, hogy a tagsági illetek behajtásánál szigoruan járjanak el, s hogy az illeteket az üzletben alkalmazott szakköri tagok teljes névjegyzékével együtt a hó 8—10-ig mindenkor szállítsák be *Rencsisovszky F.* pénztárnokhoz (Hold-utca 7.)

A lap szétküldését illető reklamációk *Gelléri Mihály* urhoz, mint a lap adminisztrátorához (Pesti részvénynyomda, Hold-utca 7) intézendők.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

»Egy pályázó-nak. A magyar nyomdászati stíly tárgyaló kézikönyvre hirdett pályázat eredménye a junius hó vége felé megtartandó évi közgyűlésen lesz kihirdetve, a mikor is az esetleg pályanyertes műnek ünnepélyesen fog a pályadíj átnyújtani.

A »GRAFIKAI SZEMLE«

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

egész évre 2 frt, félévre 1 frt.
Egyes szám ára 20 kr.

Az egyes számok nyomdánkenti elárúsításával a fővárosban **KUBIN J.** colporteur van megbízva.

HIRDETÉSEK ÁRA:

egész oldal 12 frt, féloldal 7 frt, negyed oldal 4 frt, nyolczad oldal 2 frt 50 kr.
Tizenkétszeri közlésnél 30, hat-szori közlésnél 15% engedtetik.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, V. ker., Hold-utca 7. sz.

Kiadó-tulajdonos: a »Könyvnyomdászok Szakköre«.

Felölös szerkesztő: **TANAY JÓZSEF.** * Főmunkatárs: **BAUER JÁNOS M.**

A hirdetések merkantil-festéke Pusztafi és Társától. — A lap papirosa Dávid K. és Fiától. — Szövegírás az Első Magyar Betűöntőde-Részvény-Társaságtól.

Kisebb nyomdaberendezés, *kevéssé használt* melynek beszerzési értéke 1300 frt volt, egy teljesen jó karban levő kézisajtóval együtt **800 frtért**, készpénzfizetés mellett, eladó. — Kérdzősködések 5 kros bélyeg melléklésével, *R. N.* jegy alatt, a *Grafikai Szemle szerkesztő-ségéhez* intézendők.

JAVITNOK (tanult betűszedő) a ki gimnáziumot és kereskedelmi iskolát is végzett. szerény feltételek mellett állást keres. Cím meg-tudható a kiadóhivatalban.

A **GRAFIKAI SZEMLE** mult évi folyamából még néhány kötet rendelkezésre áll. Ára bekötési táblával együtt 2 frt 60 kr., portó-költség nélkül. Megrendelhető a kiadóhivatalnál.

A GRAFIKAI SZEMLE

I. (1891.) ÉVFOLYAMÁHOZ

DÍSZES BEKÖTÉSI TÁBLÁK

acélkék és vörös színben megrendelhetők a kiadóhivatalnál (V., hold-utca 7. sz.)
60 kr-ával. Vidékre 67 kr.

*Betüöntöde és galvanoplasztikai
műintézet.*

Weisert Ottó Stuttgart

Ajánlja Rhenania-betűit.

Sanssouci-körzeteit és hirlap-cursiv betűit.

Megjelent és e lapok kiadóhivatalánál kap-
ható (helyben 60, vidékre 67 kr.) a

Magyar Nyomdászok
Évkönyve 1892. ÉVI
VII. ÉVFOLYAMA

Az 1887—1891. évfolyamok ára együttesen
megrendelve **2 forint** és postaköltség.

FAMETSZŐ-INTÉZET

SMOLKA VILMOS
BUDAPEST
VII., IZABELLA-UTCZA 3b.

Ajánlja magát bármiféle fametsző-munkák
gyors veghezvitelére.

Géplevelboríték

Lévjegy-

Karton

Gyászlapok

Legjobb és legkitünőbb
minőségű

Papirárúk

Kapható		Kapható
minden		minden
papírkeres-		papírkeres-
kedésben.		kedésben.

Gyári főraktár Magyarország részére:

Goldzieher Géza
Budapest

V. kerület, Arany János-utca 20. szám alatt.

WEINWURM ANTAL

fényképész,
első magyarországi chemi-
graphiai műintézete.

Budapest, Károly-u. 3.

Készít mindennemű horganyedzésű duczot autotypia, phototypia, chemigraphia és chromotypia útján. Alaprajzok, térképek, hálózatok fotolithografia útján a legjutányosabban s pontosan sokszorosíthatnak.

Külön berendezés kézon kívül fényképészetre.

Rust J. H. és Társa

BETÜÖNTŐDÉJE ÉS MŰSZAKI GYÁRA
BÉCS, V. KERÜLET, GRIESGASSE 10.

Nyomdai teljes felszerelések, bármíő nyelvű betűk, körzetek, ékítmények, rézleániák és vignetták.
Méréselt arah. * Többszörösen kiíntelve. * Szolid kivitel.

KARTAR ÉS IRODA: BÉCS, I., KOLOWRATRING 9. SZ.

Könyvnyomda-festék.		100 ko frt kr	Másolófestékek	1 kilo frt kr	Színes festék.	1 kilo frt kr	Selyemzöld, süvegben, 4 árnyalat	1 kilo frt kr	
a) Gyorsajtóknak.			lila, kék, fekete vörös	6 8	Kő- és könyvnyomdáknak.		Selyemzöld, poralakban, 4 árnyalat	2	
CIH Hirlapfesték	52	Könyvnyomda-festék.			Kármínak 1	48	Chromoxyd-zöld, legfin.	12	
CIJ »	60	Kési- és gyorsajtóknak.			» 2	36	» valódi olivzöld	6	
CI »	68	Gravirfesték II.			» 3	24	Ultramarínkék 1 süv.-ben	6	
BIII Könyvfesték	76	» I.		150	Geraniumlak 0	24	» 2	4	
BII »	84	Tollfesték II.		2	» 1	20	» 3 porban	2	
BI Accidensfesték	90	» I.		3	» 2	18	Kobaltkék, legfinomabb	40	
AIII Illusztráció-festék	120	Krétafesték III.		4	» 3	12	Párisi kék	5	
AII »	170	» II.		7	Florentini lakk 1	4	Milori kék világos és sötét	5	
AI »	250	» I.		10	» 2	3	Seplabarna	4	
AO Disznyomáshoz	4	Átnyomó festék		6	Rózsaszínű kraplak 1	16	Terra di Sienna	2	
AOO »	6	Ércnyomó festék II.		120	» 2	10	Mahagonibarna	2	
AOOO »	8	» I.		150	Kárminezinóber 3 árnyal.	4	Kremsi fehér	2	
b) Kési sajtóknak.			Kenczék.			Czinóber-utanzat	2	Hőfehér	1
CCII Könyvfesték	90	Könyv-, kő- és ércnyomáshoz.			Antikármin	8	Finom színes festékek kencsében törve, körül- belül 25%-al olcsóbbak.		
CCI »	1	Gyöngé		1	Lila, kékes v. vörhenyes 1	24	Bécsi hengeranyag.		
BBIII Accidensfesték	120	Középerős		120	» 2	16	3. sz. Igen szilárd	150	
BBII »	160	Erős		140	» 3	12	2. » Szilárd	150	
BBI »	240	Aranyfűst-kencze		2	Chromsárga, vegy. tisztá, 4 árnyalat, süvegekben	3	3. » Crème	150	
AAIII Illusztrációknak	3	Ércnyomáshoz		1	Chromsárga, vegy. tisztá, 4 árnyalat, darabokban	2			
AAII Finom »	4				Cadmiumsárga, 2 árnyal.	24			
AAI Disznyomáshoz	6				Ockersárga, 4 árnyalat	2			
AAO Glaécpapír-nyom.	8								

Arak Bécsben fizelendők 3 óra vagy készpénzben 2% sonto. Hordók ingyen, dobozok eredeti árákon.

Karl Krause Leipzig.

Főképviselet
Ausztria-Magyar-
ország részére:

PAUL BECKERT
WIEN
III. Löwengasse 40.

1882. SZ.
CANZ ÉS TÁRSA
VASÖNTŐ
ÉS GÉPGYÁR RÉSZV.-TÁRSULAT
BUDAPESTEN.

Különleges gyártmányai:

GÁZMOTOROK,

álló vagy fekvő, egy vagy két hengerrel,
melyek következő előnyökkel bírnak: olcsó
ár, igen kevés gáz-fogyasztás, a tolatyú
elhagyása, kis térfogat, csekély súly, nyug-
odt s egyenletes járás, javítás csak ritkán
fordúlhat elő s ez is igen egyszerűen és
könnyen eszközölhető.

→ TURBINÁK ←

a helyi viszonyok szerint szerkesztve.

TRANSMISSIÓK

(közlelművek) és mindennemű építési és
gépezeti munkák.

Electromos világítási berendezés
és erőátvitel nagyobb távolságra is,
saját kipróbált rendszerük szerint.

Ajánlja magát minden nagyságú
teljesen felszerelt (complett)

TÖMÖNTŐDÉK BERENDEZÉSÉRE
és
TÖMÖNTŐ-GÉPEK
elkészítésére.

August Siegfried

NÜRNBERG-BÉCS

GYÁR:

BÉCS, MAXIMILIANSTRASSE 14. SZ.

*

Legújabb és legcélyszerűbb eszközök.

LEGJOBB AJÁNLATOK.

Mindennemű műszaki tanácsok nyújthatnak.

*

Arjegyzékek díjmentesen.

GÉPGYÁRSOK
JEANRENAUD
BÉCS & COMP.
X. Himbingerstr. 47.

Papírvágó Gépek,

Simitó Sajtók * Könyvkötő-Sajtók * Simitó Hengerművek

LYUKASZTÓ- (PERFORIROZÓ-) GÉPEK,

Papírlemez- és Carton-Öllők,

ARANYOZÓ-GÉPEK,

Könyvgerinczsajtoló - Gépek

stb. stb.

Budapesti képviselők:

MÜLLER TESTVÉREK

V. ker., Nagykorona-utca 3.

RÉZLÉNYA-GYÁR.

H. BERTHOLD

BERLIN

SW., BELLE-ALLIANCE-STRASSE 88.

NYOMDABERENDEZÉSI ESZKÖZÖK.

Árlistákat és árjegyzékeket ingyen és bérmentve küld.

* PONTOS KIVITEL ÉS JUTÁNYOS ÁRAK. *

FESTÉKGYÁR

Alapítási év 1818.

Ch. Lorilleux & Cie

Rue Suger 16. PARIS Rue Suger 16.

RAKTÁR BÉCSBEN:
Gutenberg-Haus, Gebrüder Geel
IX., Liechtensteinstrasse Nr. 8.

Könyv-
és könyvmda
festékek

GYÁRAK:
PUTEAUX ÉS NANTERRE

K. KHOP PHOTOGRAPH KUNST-ANSTALT

Engerer & Söskel

Hofbrunnengasse 23,
WIEN.

CHEMIGRAPHIE
PHOTOTYPIE
AUTOTYPIE
CHROMOTYPIE

Az intézet ajánlja magát illusztrációk előállítására: **chemigráfia, fototípia, chromotípia, fotolito-gráfia és autotípia** útján. — Autográfiai rajzkellékek, **szabadalmazott szemcsés és tónuspapírok**, kréták és tussok gyára. — Domborodásra szolgáló valódi belga horgany, 50:60 cm. nagyságú lemezekben 5 fnt 50 krért, tetszés szerinti kisebb méretekben 1000 □-cméterenkint 2 fnt. Munkáinkhoz a rajz és az átnyomat mikéntjére vonatkozó technikai útbaigazításokat mellékelünk.

KÜLÖNLEGESSÉG

FESTÉKEK AZ ÖSSZES GRAFIKAI
IPARÁGAK RÉSZÉRE

...
BERGER & WIRTH
ÉS
FREY & SENING

EGYESÜLT FESTÉKGYÁRAI

LIPCSÉBEN

FIÓKOK:
BERLIN. LONDON. NEW-YORK. MOSZKVA.

VIKTÓRIA ÉS BIANKA

HENGERTANYAG.

Raktár és képviselőt:
Polacsek J.-nél Bécs, IV., Belvederegasse 3.

Fénynyomatok
gyorssajtók berendezésével

Czinkográfia

Divald Károly Fiai
MŰINTÉZETE
Eperjes

Részülnek:
Fototypia,
Autotypia,
Chemigrafia

Központi iroda:
Budapest, Károly-körút 22.

Árak jutányosak.

Minták kérésre ingyen.

CAWLITZA J.
♦ BÉCS ♦
IX. FERSTELGASSE 5. A FOC. TEMPL. MÖGÖTT

Betű- és tömöntöde, galvanoplasztika

♦ BERTHOLD H. ♦
rézléna-gyárának egyedüli képviselője az osztr.-magy. monarchiában.

A 20 év óta legjobb hártnéknak örvendő

♦ THE EXCELLENT ♦
angol hengeranyag raktára.

Nyomdai berendezések a legrövidebb idő alatt, gépekkel és minden eszközzel együtt.

==== Állandó nagy raktár ====

Gépek, festékek és minden nyomdai felszerelésben.

Nyomdai szaküzlet.

Különlegesség:
•ALBINO• •AMERICAIN•
FEHÉR HENGERANYAG. ÁTTETSZŐ HENGERANYAG.

Pusztafi és Társa

Budapest, Akadémia-utca 6.

PAPÍR-DISZMŰZET.

*Névjegy-, eljegyzési-, esketési-,
táncz- és minden e szakba vágó kártyák a leg-
változatosabb kivitelben.*

HUBER MIHÁLY
kő- és könyvnyomdai festékgyár
München

FLINSCH-féle
betűöntöde, Frankfurt, ♦
RÜGER C.
rézléna-gyár, Lipse,

Kempe Károly stereotypia-berendezés, Nürnberg,
Marinoni H. gyorsajtó-gyár, Páris

kizárólagos képviselői.

KÖNYVNYOMDAI ESZKÖZÖK.

GALITZENSTEIN H.
BUDAPEST

V. KERÜLET ERZSÉBET-TÉR 5. SZÁM.

Mindennemű kö- és könyvnyomdai, valamint könyvkötői kellékek, eszközök és gépek legnagyobb és legrégebb gyári raktára.

Teljes berendezések legolcsóbban, pontosan és szakszerűen eszközöltetnek.

Használt gépek előnyösen becséreltetnek és javíttatnak.

Épp most jelent meg és küldetett szét új képes teljes árjegyzékem, melyet kívánságra utólag bérmentve megküldök azon t. vevőimnek, kik esetleg még nem kapták meg.

KÖNYVKÖTŐI KELLÉKEK.

LEVÉL-, RAJZ-, IRÓ-,
NYOMDA-, SZINES BORITÉK-
és
LEMEZ-PAPIROK.

Dávid Károly és Fia
BUDAPEST

Papirgyári Raktára.

Mintákkal szolgálunk.

ÁLLAMILAG KEDVEZMÉNYEZETT

Telephon 270 **Elő Magyar Könyv- és Könyomdai** Telephon 270

Festék-Gyár

A TEMESVÁRI KIÁLLÍTÁSON EZÜST ÉREMMEL DÍJAZVA.

KURZWEIL JÁNOS ÉS TÁRSA

V., HOLD-UTCZA 25. BUDAPEST V., HOLD-UTCZA 25.

Ujság-, mű-, illusztráció-, díszmű- és mindenféle
színes festékek, kenczék, bronzok.

VEGYMŰSZAKI ÉS VEGYÉSZETI TERMÉNYEK KÉSZÍTÉSE.

*

« Patent » gelatin-hengeranyag stb.

Befüőtőde, galvanoplasztikai
és
Mechanikai műintézet.

LUDWIG & MAYER

Majna m. Frankfurtban.

Különlegességek:
IROTT, KÖRLEVÉL,
és
MEDIÆVAL-BETŰK

Mintalapok és árjegyzékek küldetnek.

TELJES NYOMDAI BERENDEZÉSEK.

BETŰÖNTŐDE ÉS TÖMÖNTŐDE.

Folytonos készletben tart szerb és héber betűket, körzeteket és kizárásokat, nyomdai szerelvényeket, betűszekrényeket és állványokat, a leggyorsabban készítve és legjobb minőségben kiállítva.

FISCHER és MIKA

Nagy választékot tart a legkülönbözőbb czélszerű és divatos
KÖNYV-
ÉS CZÍMIRÁSOKBÓL.

Kivállal igen jutányos áron egész nyomdai berendezéseket.

BUDAPEST, KIRÁLY-UTCA 83.

WÖRNER J. ÉS TÁRSA

CÉPGYÁR ÉS VASÖNTŐDE BUDAPESTEN.

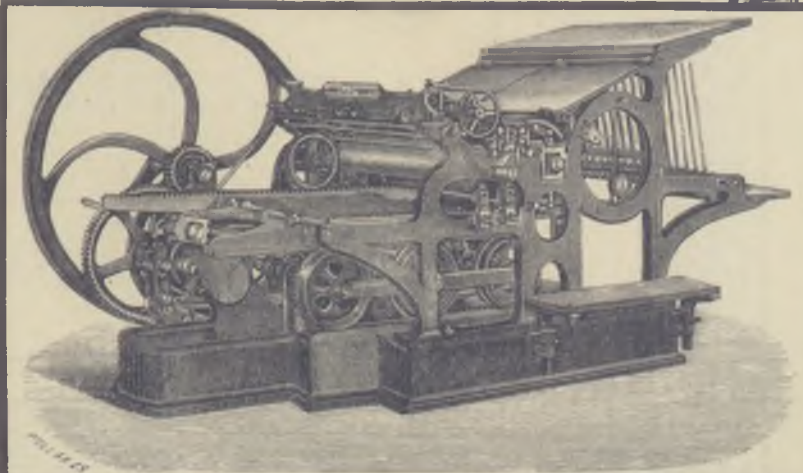
KÉSZIT: EGYSZERŰ ÉS KETTŐS GYORSSAJTÓKAT. • KÉTSZINNYOMÁSŰ GYORSSAJTÓT. HUNGARIA LÁB- ÉS KÉZIHAJTÁSRA BERENDEZETT GYORSSAJTÓKAT. AMERIKAI RENDSZERŰ TÉGELNYOMÁSŰ GYORSSAJTÓKAT.

PAPIRÁGÓ ÉS LYUKASZTÓ GÉPEKET. — ARANYOZÓ PRÉST KÖNYVKÖTŐKNEK. — SIMITÓ ÉS CSOMAGOLÓ PRÉSEKET. — TÖMÖNTŐ-KÉSZŰLÉKEKET.

Minden e szakba vágó munkák és javítások előállíthatnak.

BETŰSZEKRENYEK ÉS ÁLLVÁNYOK.

Kőforgású nyomógépek a legújabb szabadalmazott rendszer szerint.

Egész Nyomdai Berendezések
 jutányosan és gyorsan
 fogantatosítottak.

Első Magyar

Betüöntőde

Részvény-
 Társaság.

BUDAPEST

VI. ker., Dessewffy-utca 32., saját házában.

**

Folyton dúsz raktárt tart magyar, német, horvát, szerb román és
 bolgár ékezetű

Könyv- és Czimírásokban

továbbá

KÖRZETEK ÉS KIZÁRÁSOK

a legkülönbélebb ékítőművek

ÉS EGYÉB

NYOMDAI FELSZERELVÉNYEK BEN

Galvanoplastika. * Tömöntőde.

Nyiregyháza. Jóba Elek. Piringer János.	Resicza. Eisler József. »Reschitzaer Zeitung«.	Szamos-Ujvár. Gör. k. püspöki nyomda. »Auróra« nyomda.	Szered. Sternér Dávid.	Turóc-Szt.-Márton. Magyar nyomda. Részvény-nyomda.
Nyitra. Huszár István. Iritzer Zsigmond. özv. Neugebauer Anna. Reicheles Lipót.	Rimaszombat. Gyórfy Pál. Szűcs László. Rábely Miklós.	Szakolcza. Skárnitzl örökösei.	Szerencs. Simon J.	Ujpest. Kaczander es Fuchs.
Oravicza. Kehrer C. Wunder Károly.	Rozsnyó. Kovács Mihály.	Szarvas. Sámuel Adolf. Szikes Antal. Súpszky János	Szigetvár. Schlesinger J.	Ujvidék. Fuchs Ágoston. Hirschenhauser és Reitzer. Miletics Szvetozár. Pajevics Arzén. Popovics testvérek. Pavlovics és Jolics.
Oroszáza. Veres Lajos. Alistädter M. J.	Rózsahegy. Salva Károly.	Szász-Régen. Burghard R. Sebesch Károly.	Szilágy-Somlyó. Böllönyi Sándor.	Ungvár. Fésűs József. Gellisz Miksa. »Kelete« nyomdája. Székely és Illés.
Ó-Becse. Löwy Lajos.	Salgó-Tarján. Fiedler A.	Szász-Sebes. Stegmann J. Winkler Vilmos.	Szolnok. Bakoss István. Fuchs Lipót. Hay Fülöp. Szolnoki Híradó.	Ujverhász. Berkovics Márk főlk-nyomdája.
Ó-Kanizsa. Schwarz A.	Sárvár. Jakoby Bálint.	Szászváros. Fuhrmann R. »Minevax« nyomda.	Szombathely. Bertalanffy J. Gábrriel A. Kramer M. Seiler H. özvegye.	Vác. Mayer Sandor.
Ó-Orsova. Handl József. Orsovai könyvny. részvt.	S.-A.-Ujhely. »Zemplén« nyomdája. Löwy Adolf. Landesmann es társa.	Szatmár-Nemeti. Molnár János. Nagy Lajosné. »Pázmány« könyvnyomda. »Szabadsajtó« nyomdája.	Tab. Pfeifer Ignác.	Vág-Ujhely. Horovitz Adolf.
Paks. Rosenbaum Márk.	Sárospatak. Ev. ref. főisk. nyomdája.	Szeged. Bába Sándor. Endrényi Lajos. Engel Adolf. Varnai Lipót.	Tapolca. Löwy B.	Versecz. Wettl és Veronits. Kirchner J. özvegye. Kassanovits M. Füger Ida.
Pancsova. Jovanovics Testvérek. Koszanics és Popovics. Wittigschlager C.	Segesvár. Jördens Testvérek. Horeth Frigyes.	Szeghalom. Ifj. Kiss Ferencz.	Tata. Engländer Jakob. Kopasz J. özvegye.	Veszprém. Krausz A. Fia. »Petőfi« nyomda.
Pápa. Goldberg Gyula. Nobel Armin. Reform. főisk. nyomda.	Selmeczbánya. Jörges A. özvegye.	Szegzárd. Báter János. Ujfalussy Lajos.	Temesvár. Csanádmegyei nyomda. Délmagyarországi szövetkezetl nyomda. Freund Gyula. Magyar Testvérek. Stéger Ernő. »Posaunec« nyomdája. Uhrmann Henrik. Veres Samu. Weisz J. Stern Gusztáv.	Zala-Egerszeg. Tahy Róza. Breisach Samu.
Pécs. Engel Lajos. Lyceumi nyomda. Taizs József. Taizs Mihály.	Sepsí-Szt.-György. »Jókai« részv.-nyomda.	Székelyhid. Löwy Miksa. Kohn Sámuel.	Tisza-Füred. Löw Samu.	Zenta. Schwartz Sándor. Klenóczy és Biró. Bjró János.
Pécska. Ruber István.	Siklós. Löwy Miksa. Harangozó és Pandurovits.	Székely-Udvarhely. Becsek D.	Tolna. Selly József.	Zilah. Seres Samu.
Perjámos. Pirkmayer K.	Simontornya. Jeruzsálem E.	Székesfejérvár. Márián Gy. »Pannonia« nyomdatárs. (Kálmán Gyula.) Singer E. Számmer Imre. Számmer Kálmán. »Székesfeh. es Vidéke« ny. Kaufmann Fáni.	Tolna-Szántó. Szabó Miklós.	Zólyom. Nádossy G.
Pozsony. Alkalay Adolf. Angermayer K. Bick Abraham. Breg János. Freistadt B. utóda. Grünsfeld Lipót. Stampfel, Éder és társa. »Westungarischer Grenzboten« nyomdája. Wigand K. F.	Sopron. Breiner G. és fia. Litfass Károly. Romwalter K. és Fia. Rónai Frigyes.	Szentes. Jámbor Tivadár. Sima Ferencz. Stark Nándor (zárva). »Szentes és Vidéke« nyomdája.	Tolna-Tamási. Jeruzsálem Ede.	Zombor. Bittermann A. Muzsik A. Obláth R.
Putnok. Gaertner Ignác.	Stájerlak. Róse V.	Szenicz. Bečo János és Tsa.	Topolya. Schwarz M.	Zsombolya. Kaufmann F.
	Sümeg. Nobel Ignác.		Torda. Pollak Móricz.	Zsolna. Áldorl Manó.
	Szabadka. Bittermann J. Schlesinger Sándor. Székely Simon. Kardos F.		Török-Szt.-Miklós. Fuchs Jakob.	

HORVÁT- ÉS SZLAVONORSZÁGBAN.

Belovár. Fleischmann F.	Illok. Wortmann A.	Petrinja. Pirnat A.	Varasd. Platzer J. és fia. Stiller J. B.	Fischer F. Granitz Ignác. Hühn Gyula. Kralj Gy. Kugli és Deutsch. Scholz és Kralj. »Národne Novine« ny.
Broód. Schuhmann H.	Kaproncza. Lostinöer.	Pozsega. Klein Lipót.	Vinkovce. Trumié Szilárd.	Zengg. Luster Henrik.
Buccari. Desselbrunner R.	Karlóca. Pavlovics K.	Ruma. Wagner J.	Virovitica. Habianec A.	Zimony. Grabovačky M. Sopron J. C. Baics S.
Diakovár. Egyházmegyei nyomda.	Károlyváros. Hauptfeld K. Prettner J. N.	Sziszek. Fanto Adolf. Jünker H.	Vukovár. Jancsik E. Kiefer N.	Zsid. Maukovics P.
Eszék. Laubner Károly. Pfeiffer Gyula. Schaffer Alajos.	Körös. Neuberg Gusztáv.	Susak. Lukanovics N.	Zágráb. Albrecht K. Brusina Antal. Részvény-nyomda.	
Gospic. Zsuppan M.	Mitrovicza. Trumié K. Trumié M.	Uj-Gradiska. Schiebel A.		

A könyvnyomdász- és betűöntő-segédék egyletei.

Magyarország.

Magyarországi könyvnyomdászok és betűöntők egylete. Elnök: Egyesy Géza; számvívó Steiner Adolf. Egyleti helyiség: Budapest, VIII., Stáhl-utca 1. Az egylet a központon kívül a következő kerületekre oszlik: **Arad:** Elnök: Kiss Gyula; pénztárnok: Lövey Nándor. **Brassó:** Elnök: Goldschmidt Viktor; pénztárnok: Merkl János. **Debreczen:** Elnök: Vértesi Arnold; pénztárnok: Török Ferencz. **Győr:** Elnök: Nagy Kálmán; pénztárnok: Fekete Ferencz. **Kassa:** Eln.: Rósa Vikt.; pénztárn.: Nagy Sándor. **Kolozsvár:** Elnök: Ajtai K. Albert; pénztárnok: Gombos Ferencz. **Nagy-Váradi:** Elnök: Lang József; pénztárnok: Bonezo Tivadar. **Pécs:** Elnök: Taizs József; pénztárnok: Rovatsek J. **Pozsony:** Elnök: Kalteis J.; pénztárnok: Dirmoier Nándor. **Szeged:** Elnök: Várnai L.; pénztárnok: Popovics Bazil. **Temesvár:** Elnök: Freta János; pénztárnok: Mangold Sándor.

Szaktárs-körök a fővárosban.

Könyvnyomdászok Szakköre.

Elnök: Tanay József (Pesti könyvnyomdász-társaság).

Budapesti könyvnyomdászok és betűöntők jótékonyági köre.

Elnök: Concha Károly (Hornyánszky V. könyvnyomdája, V., Arany János-utca 1).

Budapesti gépmesterek és nyomók köre.

Elnök: Hoffmann Kelemen (Hungária-nyomda, V., vaczi-körút 34. sz.)

Budapesti hírlapszedők köre.

Elnök: Site József (Pester Lloyd nyomdája).

Budapesti betűöntők köre.

Elnök: Feldmann I. Pál (Fischer és Mika betűöntődéje).

Budapesti könyvnyomdászok és betűöntők hitel-szövetkezete.

Aelnök: Schwind Bela (Pester Lloyd nyomdája).

»Ébredés« - dalkör.

Elnök: Tanay József (Pesti könyvnyomdász-társaság).

»Typographia« - dalkör.

Elnök: Galateo Béla (Államnyomda).

A nagyszabeni könyvnyomdászok egylete.

Elnök: Binder Lajos (Mészáros-utca 47).

Horvát- és Szlavonország.

A horvát-szlavóniai könyvnyomdászok egylete. (Hrvatsko tipografsko društvo za Hrvatsku i Slavoniju). Elnök: Timet István (Részvénynyomda), Zágrábban.

Ausztria.

Alsó-Ausztria. Az alsó-asztriai könyvnyomdászok és betűöntők egylete. Elnök: Kaspar Ferencz. Egyleti helyiség: Bécs, VII., Zieglergasse 25.

Bukovina. A bukovinai könyvnyomdászok és betűöntők egylete. Elnök: Witiuk János, Czernowitz, az Eckhardt-féle nyomdában.

Csehország. A csehországi könyvnyomdászok és betűöntők egylete. »Typografická Beseda«. Elnök: Krunert Károly. Egyleti helyiség: Prága, Smeckagasse 26.

Felső-Ausztria. A felső-asztriai könyvnyomdászok és betűöntők egylete. Elnök: Herzog János (Wimmer-féle könyvnyomda). Linzben.

Gácsország. Galicziai könyvnyomdász-egyesület. (Towarzystwo drukarzy), »Sila« (Erő), Krakóban. — Könyvnyomdász- és kőrajzoló-egylet (Towarzystwo drukarzy i litografów) »Ognisko« Krakóban. Mindkét egyletnek elnöke: Szyjowski András, I. egyesületi nyomda. Egyleti helyiség: Ringplatz 12, III.

Karintia. A karintiai könyvnyomdászok, kőrajzolóok és nyomók egylete. Az egylet elnöke: Pressien Ferencz (Bertschinger-féle nyomda), Klagenfurtban.

Krajna. A krajnai könyvnyomdászok, kőrajzolóok és nyomók egylete. (Društvo tiskarjev, kamnopiscev in kamnotiskarjev na Kranjskem.) Elnök: Breskvar L. (Blasnik-féle könyvnyomda), Laibachban.

Morvaország. A morvaországi könyvnyomdászok és betűöntők egylete. Elnök: Klima Károly, Thalgaße 5, Brünnben.

Salzburg. A salzburgi könyvnyomdászok betegsegélyző-egylete. Elnök: Reyer Ferencz (Kiesel-féle könyvnyomda), Salzburgban. — A salzburgi könyvnyomdászok önképző-egylete. Elnök: Pelikán János (Pustet-féle könyvnyomda), Salzburgban.

Stájerország. A stájerországi könyvnyomdászok és betűöntők segélyző-egylete. Elnök: Polheim Károly (Withalm-féle könyvnyomda), Grácban.

Szilécia. A sziléciai könyv- és kőnyomdászok és rajzolóok egylete. Székhely: Troppau. Elnök: Dlabaczek Károly, Salzgaße 31. I.

Tirol és Vorarlberg. A tirol és vorarlbergi könyvnyomdászok és betűöntők egylete. Elnök: Zemmer József (Rauch-féle könyvnyomda), Innsbruckban.

Európa többi országai.

Belgium. Fédération typographique. (Belgischen Bockdrokkersbond.). Elnök: Fleurmann L.

Bulgária. A bulgáriai könyvnyomdászok egylete. (Blgarsko Typografsko društvo.) Elnök: Čolakow Tódor, »Državen Vestnik« kiadóhivatala, Szófiában.

Dánia. Typografiske Forening i København. Elnök: Peterson V., Bordings Bogtrykkeri, Nybrogade 12, Kopenhága. — Dansk typografisk Forening. Elnök: Rasmussen H. F. (a »Kolding Folkeblad« nyomdája), Kolding (Jütland).

Francoziaország. Fédération française des travailleurs du livre. A központi bizottság székhelye: Paris, 15, Rue de Savoie. Állandó elnök nincs.

Luxembourg. Luxembourgi nyomdász-egylet. (Société typographique luxembourgeoise.) Eln.: Bous Gusztáv, St.-Paulus-nyomda.

Németország. A német könyvnyomdászok segélyegylete. Elnök: Döblin Emil, Solmsstrasse 31., III., Berlin SW. — Elzász-Lotharingia könyvnyomdászainak és betűöntőinek segélyegylete. Elnök: Hans Fr., Blygonsstrasse 24, II., Strassburg-Neudorf.

Norvégia. Norsk Centralforening for Bogtrykkere. Elnök: Schulze F. P., »Dagbladet« nyomdája Kristianiában.

Olaszország. Associazione fra gli operai tipografici italiani per l'introduzione e l'osservanza della tariffa. Elnök: Sgr. Angelo Carugati, tipografia Operaira, Corso Vittorio Emanuele 12—16; egyleti helyiség via Rovello 1, Milánóban.

Oroszország. Nyomdász-társaság Riga-ban. A levelek Wagner Józsefhez, Häcker-féle nyomda, czimzendőek.

Románia. »Gutenberg«, a nyomdai munkások általános, kölcsönös segélyző-egylete. (Societate generala de ajutor reciprocu a lucratorilor tipografici din România.) Elnök: Nicolae Jonescu, Socecu-könyvnyomda, Strada Berzii 136, Bukarest.

Svájc. Svájcei nyomdász-szövetkezet. Központi elnök: Frank-Lyman Jean Fluntern-Zürichben. — Société fédérative des typographes de la Suisse romande. Központi elnök: Ott Károly, a »National« nyomdájában Chaux-de-Fonds-ban.

Svédország. Svenska Typograförbundet. (Svéd nyomdász-egyesület.) Elnök: G. Edin, »Aftonbladet« Stockholmiban.

Szerbia. Szerb nyomdászok egylete. (Družina tipografskih radnika u Srbiji.) Elnök: Milan J. Ilić, Belgrádban.

A többi egyletek vagy egyáltalán nem, vagy csak részben állanak velünk kölcsönösségben.